Къэрал псоми я пролетархэ, фызэгухьэ!

ЛЕНИН ЪЫУЭКIУ

Ленинский путь

ГАЗЕТЫР 1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

КПСС-м И КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР ОБКОМЫМ, КъБАССР-м И СОВЕТ НЭХЪЫЩХЬЭМ, МИНИСТРХЭМ Я СОВЕТЫМ Я ОРГАН

ОРГАН КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОГО ОБЛАСТНОГО КОМИТЕТА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ КБАССР

№ 73 (16.964).

1990 ГЪЭМ АПРЕЛЫМ И 13, МЭРЕМ

Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI

И уасэр кIэпIейкIи 3-щ.

КПСС-м И ОБКОМЫМ, КъБАССР-м И МИНИСТРХЭМ Я СОВЕТЫМ, ОБЛСОВПРОФЫМ

КПСС-м и Къэбэрдей-Балъкъэр областнэ комитетым и бюрор, КъБАССР-м и Министрхэм я Советыр, облсовпрофым и президиумыр арэзы техъуащ В. И. Ленинир къызэралъхурэ илъэси 120-рэ щрикъу мэхуэм и щIыкIэ 1990 гъэм апрелым и 21-м республиканскэ субботник егъэкIуэкIыным теухуауэ лэжьакIуэ коллективхэм къыхалъхьажэрдэмым. А Iуэхум теухауэ зэгъусэу унафэ къащтащ.

КПСС-м и къалэ, район комитетхэм, къалэ, район исполкомхэм, парт, профсоюз организацэхэм чэнджэщэгъу яхуэхъуащ субботникыр хуэгъэхьэзырыныр икIи егъэкIуэкIыныр лэжьыгъэ, политическэ жыджэрагъ ин щахэлъ щытыкIэм иту къызэрагъэпэщыну, абы хэтхэм я къарур лэжьыгъэшхуэ зэфIагъэкIыным хуэунэтIыну, къыдагъэхуа гъэсыныгъэ-энергетическэ ресурсхэм, сырьем, материалхэм я хьэкъкIэ а махуэм продукцэ къыщIэгъэкIыныр къызэрагъэпэщыну. Республикэм и цIыхухэр шыпсэу щIыпIэхэм щрагъэлэжьынущ къалэхэмрэ къуажахэмрэ зэIуэпэщ щIыным, ахэр гъэкъэбзэным. Субботникыр хуэгъэхьэзырыным икIи егъэкIуэкIыным унафэ хуищIын папщIэ оперативнэ гуп къызэрагъэпэщащ. Абы хохьэхэр ныбжьэгъухэу Сэхъу В. Къ., Тау П. Къ., Джаппуев К. А., Зайцев Е. С., Чым Е. М., Къуэдзокъуэ М. М., Мэшыкъуэ П. И., Сижажэ В. Хъу., Щоджэн М. М. сымэ. Гупым и унафэщIу ягъэуващ КПСС-м и обкомым и секретарь ныбжьэгъу Сэхъу В. Къ.

КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и сессием и Iуэхукlэ

КЪАТА ХЪЫБАР

1990 гъэм апрелым и 12-м Совет Нэхъыщхьэм заседанэхэр щригъэкIуэкI залым (Советхэм я Унэм) щызэхэтащ Къэбэрдей-Балъкъэр Автономнэ Советскэ Социалистическэ Республикэм и епщыкIутIанэ хэхыгъуэм и япэ сессием и етIуанэ заседанэр.

Сессиер къызэIуихащ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председатель депутат **КIуэкIуэ В. М.** Япэ заседанэм сессиер хэплъэн папщIэ щагъэувам Iуэхугъуэхэм Совет Нэхъыщхьэм щIигъужащ нэгъуэщI зы Iуэхугъуэ — КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм зэпымыууэ лэжьэну и комиссэхэм ятеухауэ пIалъэкIэ ягъэуву я положенэр къэщтэныр.

Совет Нэхъыщхьэм и етIуанэ заседанэр зэрылэжьэну щIыкIэри зубзыхащ. Заседанэм щытепсэлъыхьащ процедурэ Iуэхугъуэхэр егъэкIужкIын зэрыхуейм теухауэ депутатхэм къыкалахэм.

Абы и ужькIэ депутатхэм щIадзащ япэ Iуэхугъуэм тепсэлъыхьыным. Сессиер зыгъэхьэзыра къызэгъэпэщакIуэ комитетым и щIэ къызэрырилъхьам икIи иткIэ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм зэпымыууэ лэжьэну и комиссэхэр зыхуэдизынум, абыхэм хэтынухэм я бжыгъэм теухауэ къэпсэльащ депутат **Калашниковэ Т. В.** (Садовэ хэхыпIэ округ № 57). Совет Нэхъыщхьэм унафэ къещтэ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм зэпымыууэ лэжьэну комиссэхэу мы къэкIуэнухэр яIэн хуейуэ:

Мандат комиссэ.

ЗаконодательствэхэмкIэ, законностымрэ хабзэхэр хъумэныкIэ, цIыхухэм къагъэув Iуэхугъуэхэмрэ нахуагъэмкIэ комиссэ.

Планымрэ бюджетымкIэ, финансхэмкIэ, лэжьыгъэмкIэ, уасэхэмрэ социальнэ политикэмкIэ комиссэ.

Промышленностым, ухуэныгъэм, энергетикэм, транспортымрэ связымрэ зегъэужьыныкIэ комиссэ.

Аграрнэ Iуэхугъуэхэмрэ ерыскъыкIэ комиссэ.

ЦIыхубэм щхьэкIэ къыщIагъэкI хьэпшыпхэмкIэ, сатумкIэ, коммунальнэ-унагъуэ, нэгъуэщI IуэхутхьэбзэхэмкIэ комиссэ.

Лъэпкъ зэхущытыкIэхэмкIэ, культурэм, бзэм, лъэпкъ, интернациональнэ хабзэхэм зегъэужьыныкIэ комиссэ.

Экологиемрэ природэм и къулеигъэхэр зэгъэзэхуауэ къэгъэсэбэпыныкIэ комиссэ.

Унэгъо-гражданскIэ, физическэ культурэмрэ спортымкIэ, бечеризмэрэ инвалидхэмрэ я IуэхухэмкIэ комиссэ.

ЦIыхубзхэм, анэхэмрэ сабийхэмрэ я Iуэхукlэ комиссэ.

ЩIалэгъуалэ Iуэхухэмкlэ комиссэ.

Совет Нэхъыщхьэм къызэгъэпэщакIуэ комитетым къалэн щищIар щIэныгъэ Iуэхухэмкlэ, щIэныгъэмрэ техникэмрэ я Iуэхукlэ комиссэу япэ щIыкIэ къыхалъхьар тIуэ гуэшыным икIи щIэ яфIэщыным теухуа Iуэхугъуэм хаплъэу езыр зэрелъэIуар Совет Нэхъыщхьэм къыкIэлъыкIуэ и заседанэм щызэлъэпэщ папщIэ къыхидгъэхьэну.

Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм зэпымыууэ лэжьэну и комиссэхэм я председателхэу хахащ:

Планымрэ бюджетымкIэ, финансхэмкIэ, лэжьыгъэмкIэ, уасэхэмрэ социальнэ политикэмкIэ комиссэм — депутат **Сыжажэ В. Хъу.**

путат **Савкlуин У. З.**

Абы и ужькIэ Совет Нэхъыщхьэм хэплъэн щIидзащ къыкIэлъыкIуэ Iуэхугъуэм — Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумыр хэхыным.

КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председатель депутат КIуэкIуэ В. М. депутатхэм яжриIащ КъБАССР-м и Конституцэм (Закон Нэхъыщхьэм) икIи иткIэ республикэм и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумыр мы къэкIуэнухэр хэту хахын зэрыхуейр:

КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председателыр, КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председателым и япэ заместителыр. КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председателым и заместителыр, КъБАССР-м и Цыхубэ кIэлъыплъакIуэ комитетым и председателыр, Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм зэпымыууэ лажьэ и комиссэхэм я председателхэр. Апхуэдэу абы депутатхэм ягу къингъэкIыжащ а статья дыдэм икIи иткIэ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и унафэкIэ Президиумым КъБАССР-м нэгъуэщI и цIыхубэ депутатхэри хэбгъэхьэ зэрыхуэнур.

Абы и ужькIэ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумыр хихащ мыхэр хэту:

КIуэкIуэ Валерэ Мухьэмэд и къуэр — КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председателыр.

Чабдаров Борис Касимовичыр — КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председателым и Япэ заместителыр.

Чепурков Юрий Васильевичыр — КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председателым и заместителыр.

Голубцовэ Марие Васильевиэр — КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм цIыхубзхэм, анэхэмрэ сабийхэмрэ я Iуэхухэмкlэ и комиссэм и председателыр.

Демьяненкэ Василий Васильевичыр — Ингуш хэхыпIэ округым щыхаха депутатыр, «Къэббалъкъводмелиорацие» объединенэм и ПМК-5-м и рабочэр.

Зэрыкъуш Анатолэ Машэ и къуэр — Бахъсэненкэ хэхыпIэ округым щыхаха депутатыр, «Красный Кавказ» колхозым и механизаторыр.

Зумакулов Борис Мустафаевичыр — Хьэбзэ хэхыпIэ округым щыхаха депутатыр, КПСС-м и обкомым и етIуанэ секретарыр.

Кулик Валерий Васильевичыр — КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм промышленностым, ухуэныгъэм, энергетикэм, транспортымрэ связымрэ зегъэужьыныкIэ и комиссэм и председателыр.

Мер Юрэ Хьалид и къуэр — КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм законодательствэмкIэ, законностымрэ хабзэр хъумэныкIэ, цIыхухэм къагъэув Iуэхугъуэхэмрэ нахуагъэмкIэ и комиссэм и председателыр.

Малкандуев Мухамбет Исмаиловичыр — Калининскэ хэхыпIэ округым щыхаха депутатыр, пассажир автотранспорт предприятэ № 1-м и шоферыр.

Пунаржи Виктор Ивановичыр — КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Мандат комиссэм и председателыр.

Савкlуин Урысбий Залымджарий и къуэр — Къэзанокъуэ хэхыпIэ округым щыхаха депутатыр, КъБАССР-м и Цыхубэ кIэлъыплъакIуэ комитетым и председателыр.

Сыжажэ Валерэ Хьэчим и къуэр — КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председателым и заместителыр.

Тэрч Юрэ Хьэмид и къуэр — Тэрч районым щыIэ «Къэмидей» совхозым и егIэгъэ оригадэм и рабочэ щIэхэм дощыкIыхьам. Хьэбзум щытт агрегат щыбжанэ, зэрунду жылапхъэр къезыдзIар, ар тезысар, жылэр хагъэзэгъа нэужь хьэсэр зэтес зыщIар, зыубар. Апхуэдэ техникэ щIэ хьэсэм базагъ нэхъыбэ кьет. Ар илъэс 4 IэнатIэм бгъэдэт механизаторхэм.

ЗыдогъэщIыху мэкъумэшщIэхэр. Ахэр я къэкIуэнухэм ягъэгъэзэжьынущ, ар зыкIи нэхъыкIэныбэ, жеIэ хэдэхэм къэкIыгъэхэр зедыхьэну «язюм и унафэщI ХьэтIыхъуэ Хьэбалэ (абы и гъусэхэри акъылэгъу къыдохъу). — ЩIыр фIыуэ зыдыщIалэми, къыхэха Iэщlэ-гъэр тхуэхъуэжынукъым, ар пщIэ кэхъыбэу зыхуащIхэм ящыщи. Араш ди нэхъыжьхэм я гъэгуанэм щIыпIэ мэкъумэшым елэжьыныр зэрафIэфIыр щапхъэ къагъэлъагъуэну, зэрыхущIэкъур.

Мэкъумэшым илэжьыныр къалэныгъэ зэрыхэтыр, ар зэрыпсынкIэу зэрыкъуагъэр, ар зэрыгъэпсэфыгъуэ зэрыхуейр, ар зэрыгъэгумэкIыхьыр, ар зэрыгъэгушIуэхьыр, ар зэрыгъэлъэпIэныр, ар зэрыгъэлъэIэсыныр, ар зэрыгъэлъэшыныр, ар зэрыгъэлъэпкъыныр, ар зэрыгъэлъэпкъыныр, ар зэрыгъэлъэпкъ

Планымрэ бюджетымкIэ комиссэр, унасхамрэ социальнэ политикэмкIэ комиссэр, Промышленностым, ухунымгъэм, энергетикэм, транспортымрэ связымрэ зегъэужьынымкIэ комиссэр, Аграрнэ Iэхэгъуэхэмрэ ерыскъымкIэ комиссэр, Лъэпкъ эхэущытыкIэхэмкIэ, культурэм, бзэм, лъэпкъ, интернациональнэ хабзэхэм зегъэужьынымкIэ комиссэр, Экологиемрэ природэм и къулеигъэкIэр зэгъэзэхуэу кIэгъэзэбэпынымрэ я Iэдакъэхуэу комиссэр, спортымкIэ, ветеранхэмрэ ныкъуэдыкъуэхэмрэ я IэхэхэмкIэ комиссэр, Цыхубзхэм, анэхэмрэ сабийхэмрэ я Iэхэгъэ комиссэр, Щыгъуэгъэ IэхэгъэмкIэ комиссэр,

Совет Нэхъыщхьэм къызэгъэпэщакIуэ комитетым къалэм щыщIащ щIэныгъэ Iэхэгъэмкlэ, щIэныгъэмрэ техникэмрэ я Iэхэгъэ комиссэу инэ щIыкIэ къыхалъхьар тIуакуэ гуэшным икIи щIэ яфIэщыным теухуа Iэхэгъэуэн хэуэ гуэшным икIи щIэ яфIэщыным теухуа Iэхэгъэуэн хэплъэу езыр зэреплъыр Совет Нэхъыщхьэм къыкIэлъыплъу езыр зэреплъыр Совет Нэхъыщхьэм папщIэ къыхилъхьэну.

Къабэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм зэпымыууэ лэжьэну и комиссэхэм пIалъэкIэ къащтэ я положенэр.

Абы и ужькIэ Совет Нэхъыщхьэм хапIъэ щIидзащ къыкIэлъыкIуэ Iэхэгъэуэм — Къабэрдей-Балъкъэр АССР-м и Щыхубэ кIэлъыплъакIуэ комитетым и председателыр хахыным, КъБАССР-м и Конституцэм (Закон Нэхъыщхьэм) и статья 104-м инкъ итIкIэ Къабэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председатель депутат КIуэкIуэ В. М. КъБАССР-м и Щыхубэ кIэлъыплъакIуэ комитетым и председателу хахын щхьэкIэ Савкlуий Урысбий Зэлымджэрий и къуэм и кандидатурэр къыхилъхьащ. Совет Нэхъыщхьэм КъБАССР-м и Щыхубэ кIэлъыплъакIуэ комитетым и председателу хихащ депутатхэм я район, къуажэ Советхэр а Iуэху мафамыцIэхэм зыкIи кIэлъыплъыжырмкIэ.

Абы къыхэкIыу Къабэрдей-Балъкъэр АССР-м и Министрхэм я Советымрэ облсовпрофымрэ унафэ щащтащ.

Мы илъэсым и апрель—май мазитIыр КъБАССР-м и къалэхэмрэ къуажэхэмрэ зэпэщ щIынэм, щхьэуантIагъэхэр гъэтIысынэм, гъэкъабзэным хухэхым.

Щыхубэ депутатхэм я район, къалэ, къуажэ, станицэ Советхэм, Къабэрдей-Балъкъэр АССР-м и министерствохэмрэ ведомствохэмрэ, промышленнэ, мэкъумэшхозяйственнэ, нэхъуэщI предприятхэмрэ организацэхэмрэ я коллективхэр къызэщIигъэуIуэурэ, а лэжьыгъэхэр и чэзуи зэфIагъэкIыну я пщэ дэлъхьэн.

Сатумкlэ министерствэм, Къэббалъкъпотребсоюзым и м., КъБАССР-м и госснабым а лажьыгъэхэр ухуэныгъэ материалхэмкIэ, КъБАССР-м псэупIэ - коммунальнэ хозяйствэмкIэ и ТПО-м щхьэуантIагъэ ягъэтIысынхуэмкIэ къызэрагъэпэщын.

КъБАССР-м и МВД-р, республиканскэ санэпидстанцыр къалэхэмрэ къуажэхэмрэ я къабзагъэм зэранкIэлъыплъыр щIагъэхуэбжьэн, ягъэткIуин.

Республиканскэ газеткэм я редакцэхэм, КъБАССР-м и Гостелерадиом а мазитIым екIуэкIыну лажьыгъэхэр щIухуэм я пащхьэ ираIэхьэн.

Иджыпсту и чэзущи, дэнэ щIыпIэкIи дунейм зыкъызыкIуэцIухыурэ и алэрыбгъу щхьэунэIупIыкIэхэр мэхъэм, гъавэ щIанIэ губгъуэхэм, хъупIэхэм, мэкъупIэхэм ягъэубгъуэн. Абыхэм ямыгъэпIейтейуэ къанэрыкIым мы гъатхэ зэманым мэкъумэшыщIэхэри. Ар икIи гурыIуэгъуэщ. Жылапхъэхэр щIым щыхэгъэзэгъагъуэ пIалъэм япэ уицIи укъыкIэрыхуи зэрымыхъунум ахэр фIыуэ щыгъуаззэщ. Ауэ абыкIи мэкъумэшыщIэхэм я гъуазэ нэхъыщхьэр агрономырщ. Арауи къыщIэкIынут пшэдджыжьым хуэжьыIуэу Багъ Хьэсэни гъуэгум тельшар...

— Дэнэ анхуэдизу уздэпIащIэр? — жысIэу сыщеупщIкIэ, Хьэсэн къипогуфIыкIри, гъатхэ дыгъэм инхъэха и жьэпкъыр и Iэ ижьым кIэ машIэу пеIуэтыкI. ИтIанэ, здиунэтIа лъэныкъуэмкIэ плъэурэ, жоуап къызет:

— Бригадэм сокIуэ. Сэхуран сэным щIыдодзэ.

— Нэхэщ, щIэныгъэм я мызакъуэу, айхуэдэ пэщэнэхэм уанIэпыплъыныри щхьэпэщи дэри ахэр Iумпэм тщIыркъым. Зыхуэдэм елытауэ жылэ сэгъуэ зэманыр япэ умышну икIи укъыкIэрымыхуу «къубыдыным» куэд кIыгъщ. Дэри, дунейм и щытыкIэм идэыри къызыдыгъэIэжьами, ди щIыпIэм елытауэ, и чэзу хъуауэ мэтIлъытауэ сэхуран сэным щIыдодзэ.

— Гектар дапщэм ар хэвгъэзэгъэну, Хьэсэн?

— Ди бригадэм гектари 134-м сэхуран хисэнущ. Ар зытетщIэну щIыр сыт и лъэныкъуакIи зыхуей хуэдгъэзащ, жылапхъэри узытемышIымхыщIыр...

Багъ Хьэсэн Семэн Мухьэмэд зи унафэщI бригадэ № 3-м и агроном щ. Н ныбжькIэ щIалэми, и Iэщlагъэмкlэ щIэныгъэ ищхьэ пIэщ, езыри мэкъумэшыщIэ унагъуэм кIихуэщIащ. зэрыжаIэу. Къэрэгъэшым и щIым и пIалъэ ещIэри. дэнэ къыхуащIу зыбгъэдэгъуэза Iэнатlэм хъарэзынэу полъэщ. Зыгуэрлэ зыщыгъуазэ нрихьалIэми зэчэдзэщи хозяйствэм щымыщIэкъым. Семэным и бригадэм хэтхэри мэкъумэшыщIэным щыпэрыувар нобэкъыми, щыхуейм деж акъыл зэхэдзэкIэ пежьым и гъуэгур щымыуэу яубыхур. Къабгъэлъагъуэмэ, бригадэм и унафэщI Мухьэмэд и мызакъуэу, щIым елэжьынымкIэ, гъавэ бзаим и лъабжьэр нобэ зэрагъэтIылъымкIэ дагъуэ яхуэщIыгъуейщ бригадэм и механизаторхэу Тэмазэ Нурlэдил, Мыд Хьбас, Къардэн Бекъан сымэ, нэгъуэщIхэми.

Бригадэм гуэдзу гектар 500, хьэуэ гектари 134-рэ, горох щхъуантIэу — 100, рапсу — 50, сэхураиу гектари 134-рэ егъэбыдыIащ. Нартыгур гектар 650-м трисэнущ. Абы щыщу гектар 400-р гибрид жылапхъэщ.

Агрономым зэрыжиIэмкIэ, бригадэм иса гъавэ, мэкъумылэ лIужьыгъуэ псори зэгуцу нэхъыуэ заужь. Алэр зыхуей хуэгъэзэным и чэзум щIадзэнущ. Бзаргъкlи зэрыгугъэ бжыгъэр ауэ сытми хуагъэфащэу жаIэркъым, зы гектарым хуэзэу гъэ кIуам къытрахам щIрамыгъэтIысэмэ, и кIэ къимыхуэну мэгугъэ. Ар мащIэкъым. Щапхъэу иса гектар щIыщIи, гуэдзу иса гектар къэхуэзэу центнер 46,8-рэ бригадэм къытрихащ. А бжыгъэр 51-м щыщIигъуа хъэси иIащ...

Сэгъуэ зэманым дэтхэнэ зы махуэ зэфIри бригадэм и механизаторхэм дежкIэ лъапIэщи, я жей ягъэныкъуэу бзаргъэм и лъабжьэр ягъэбидэ.

ШЫБЗЫХЪУЭ М.

ДЕМЫУЖЬЭРЭКIЫУ ХЪУНУКЪЫМ...»

Махуэр шэджагъэм кес 7-рэм районым щыуэнэ бригадэм и гъавэ щIэпIэкъым дыщыхьэм. Хьэсэбгъум щытт агрегат выбжанэ, жэгундэ жылапхъэр къызыщIэлар, ар тезыгэр, жылэр хагъэзэгъа нэужь хьэсэр зэтес зыщIыр, зыубэр. Апхуэдэ технологиекIэ ящIэ хьэом бзаргъ нэхъыбэ кьет. Ар ящIэ а Iэнатlэм бгъэдэт механизаторхэм.

Зыдогъэщыху мэкъумэшыщIэхэр. Ахэр и ныбжькIэ щIалэщ, ауэ илъэс зыбжанэ хъуауэ хадэхэнI нэхъыгъэхэм йолажь, опыт хъарзыни яIэщ. Мыбдежым къэдгъэлъэгъуэну дыкуейт дэ шофер щIалэр механизаторхэр зэрылажьэ тракторхэм зэрехъэпсар — ахэр сыт и лъэныкъуэкIи хуэщIащ, уеблэмэ магнитофони, радиоприемники, кондиционери итщ. Арауэ къыщIэкIынут а махуэм дыздэщыIа хозяйствэхэм щIалэгъуалэр нэхъыбэу губгъуэм плэжьыхьу зэрытлъэгъуар къызыжеIыр. Гуапэщ нэуажэдэс щIалэхэм

— Къуажэм ушыпсэуныр, уцылэжьэныр къалэм нэхъ зыкIи нэхъыкIэкъым; — жеIэ хадэхэнI къэкIыгъэхэр зезыхьэну «звеном и унафэщI Хьэтlыкъуэ Хьэбалэ (абы и гъусэхэри акъылэгъу къыдохъу). — Щlыр фIыуэ зэ: мылъэгъуи куэд фIокIуэд, щIым хуэдэ щыIэкъым. Дэ, дыщIалэми, къыхэтха Iэщlагъэр тхуэзыгъэжьинукъым, ар щIэ нэхъыбэу зыхуащIэм ящыщ. Арати ди нэхъыжьхэм я гъуэгуанэм щIыпытщэр.

Мы зэманым ирихьэлIэу зэфIэгъэкIам ущIэупщIэмэ, кIэртIоф щIэныр бэджэнду къеIызыха щIалэхэм жылэр гектар 30-м хагъэзэгъащ. Дэ жэгундэр гектар 28-м тетсэн хуейщи, къытхуэнар сыхьэт бжыгъэкIэ духын ди мурадщ. Абы и пэ къихуэу нэгъуэщI лэжьыгъэхэри и пIалъэм зэфIэдгъэкIащ. Идэы нэхыр зыхэтсэну хьэсэхэр догъэхьэзыр, а Iэнатlэм щапхъэ къыщегъэлъагъуэ механизатор Мэшбаш Алексей, Мыдрей Аслъан, ар выходной щIыр зыубэ Щамырзей Ахьмэдэ фIыуэ зэрылажьэри къэзгъэлъагъуэну сыхуейт. Къытхуавгъэгъуни, зэ демыужьэрэкIыу хъунумкIэ...

А пеалъэхэр жиIэри, Хьэтlыкъуэ и трактором щесыжащ, сабэ тIэкIуи къигъэхьейуэрэ хьэсэм кIуэпIрыкIащ. Зэманыр къожьэкIым, мэкъумэшыщIэхэм лажьыгъэ я гъуэжащ. Хадэхэкlым елэжьынухэм иджыри къэбыстэр, помидорыр хэсну къапэщытщ. Арати дэтхэнэ сыхьэтри икIальытэу бригадэм и лажьэкIуэ псори щIеужьэрэкIыр.

Ди корр.

СУРЭТХЭМ: звеном и унафэщI Хьэтlыкъуэ Хьэбалэ жэгундэ жылэр жыласэм ирекIуту; жылапхъэр къезыщIалIэ Щамырзей Ахьмэд; жэгундэр трасэ.

Тезыхар
ЩОМАХУЭ Владимирщ.

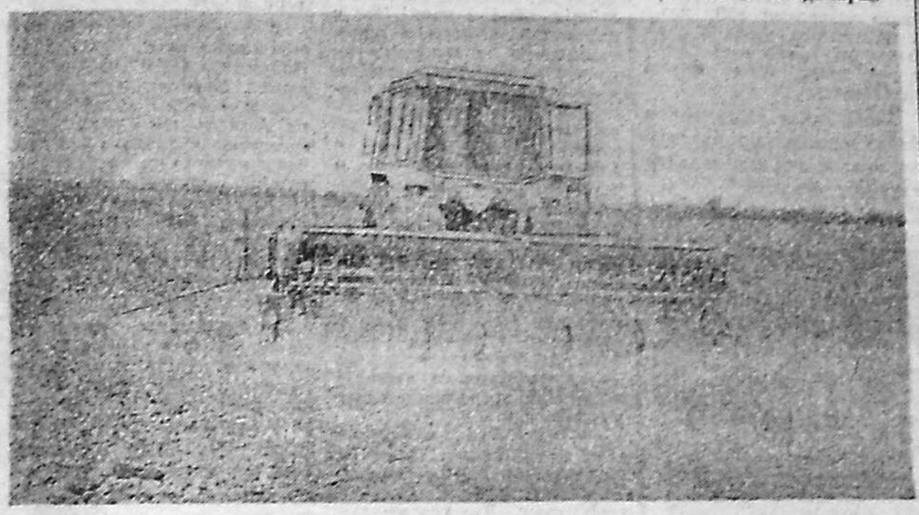

Ди коммунистхэмрэ партым хэлажьэхэмрэ къыжалIэ дисциплинэмрэ хабзэмрэ Iэмал имыIэу гъэбдэзи зэрахуейр, щхьэи и «щIакъуэ Iыхьэ» хэлэжьу къыпежьыжын хуэдэу. Дисциплинэ бидэрэ зэщIэзыуэныгъэрэ щымыIэу демократием зыри къикIыныкъым. Апхуэдэу къэмыгъэхъун папщIэ зэи зыщыдгъэгъунщэн хуей-кIым зэхуэщIыныгъэмрэ обществэр къэухъумэныгъэмрэ дисциплинэ бидэ зэрыгуэныкъуэр.

ДЗЭМЫХЪ Хьэжмухьамэд,
«Налшык» совхозым и партком итетым и секретарь.

●

ЖЭУАПЛЫНЫГЪЭР КЪЭIЭТЫН ХУЕЙЩ

Партком зэм политеджэныгъэмкIэ щыIэ кабинетым дыгъуасэ щызэхуэсащ политинформаторхэмрэ агитаторхэмрэ, — пропагандистхэр — псори щIыхуищIэм изблагъэ. Псалъэмакъыр зытеухуар КПСС-м и Центральнэ Комитетым къэралыгъуэ и коммунистхэм яхуитха письмо зэIухар арат.

Сыт-тIа прибор зыщIэхэр зытепсэлъыхьар? Абыхэм жаIащ письмо зэIухар мыхьэнэ ин зиIэ документу зэрыщытыр икIи ар куэд щIагъуэ, уеблэмэ зэхъуэкIыныгъэ шыпIэдзэм щегъэжьауэ дунейм къытехьэн зэрыхуейр. Зэи хабгъэкIасэ хъунукъым Iуахыр, партым и къэкIуэным щыхуэгъэзэм деж.

Къэрар гъэбдэныпэрэ зэкъуэгъэуэныпэрэ кIыхьлIыхь хъунэр икъукIэ зэран хуохъу партым и мызакъуэу, атIэ щIыхубэ псоми.

ТРЕТЬЯК Николай,
«Севкавэлектромонтаж» производственнэ объединенэм политеджэныгъэмкIэ и парт кабинетым и унафэщI.

КъБАССР-м И МИНИСТРХЭМ Я СОВЕТЫМРЭ ОБЛСОВПРОФЫМРЭ

1990 гъэм и апрель—май мазэхэм КъБАССР-м и къалэхэмрэ къуажэхэмрэ зэпэщ щIыным, щхьэуантIагъэхэр щыхэсэным, гъэкъабзэным я Iуэхукlэ лэжьыпхъэхэм теухуауэ.

КъБАССР-м и Министрхэм я Советымрэ облсовпрофымрэ къызэралъытэмкIэ, республикэм и къалэхэр, къуажэхэр, рабочэ поселокхэр къабзагъэ и лъэныкъуэкIэ зэпищкIым.

Уэрамхэр, зыгъэпсэхупIэхэр фIыуэ зэлъыуэхыркъым. Бжыгъэ-щIымахуэ зэманым фадэ хъуа гъэзукхэр зэгъэпищIыным зыри хуеплъащIэкIыркъым, дунейр хуабэ хъуа пэтми. Ихъэкlиц идзыпIэхэм махуэ пэрэ къахотхуэ, псом хуэмыдэу псыхъуэхэр яущIэпI. Щыхубэ депутатхэм я район, къуажэ Советхэр а Iуэху мафамыцIэхэм зыкIи кIэлъыплъыжыркъым.

Абы къыхэкIыу Къабэрдей-Балъкъэр АССР-м и Министрхэм я Советымрэ облсовпрофымрэ унафэ щащтащ.

Мы илъэсым и апрель—май мазитIыр КъБАССР-м и къалэхэмрэ къуажэхэмрэ зэпэщ щIыным, щхьэуантIагъэхэр гъэтIысыным, гъэкъабзэным хухэхым.

Щыхубэ депутатхэм я район, къалэ, къуажэ, станицэ Советхэм, Къабэрдей-Балъкъэр АССР-м и министерствохэмрэ ведомствохэмрэ, промышленнэ, мэкъумэшхозяйственнэ, нэхъуэщI предприятхэмрэ организацэхэмрэ я коллективхэр къызэщIигъэуIуэурэ, а лэжьыгъэхэр и чэзуи зэфIагъэкIыну я пщэ дэлъхьэн.

Сатумкlэ министерствэм, Къэббалъкъпотребсоюзым и м., КъБАССР-м и госснабым а лажьыгъэхэр ухуэныгъэ материалхэмкIэ, КъБАССР-м псэупIэ - коммунальнэ хозяйствэмкIэ и ТПО-м щхьэуантIагъэ ягъэтIысынхуэмкIэ къызэрагъэпэщын.

КъБАССР-м и МВД-р, республиканскэ санэпидстанцыр къалэхэмрэ къуажэхэмрэ я къабзагъэм зэранкIэлъыплъыр щIагъэхуэбжьэн, ягъэткIуин.

Республиканскэ газеткэм я редакцэхэм, КъБАССР-м и Гостелерадиом а мазитIым екIуэкIыну лажьыгъэхэр щIухуэм я пащхьэ ираIэхьэн.

Пыжьейр щыгъагъэм

— Нэхэщ, щIэныгъэм я мызакъуэу, айхуэдэ пэщэнэхэм уанIэпыплъыныри щхьэпэщи дэри ахэр Iумпэм тщIыркъым. Зыхуэдэм елытауэ жылэ сэгъуэ зэманыр япэ умышну икIи укъыкIэрымыхуу «къубыдыным» куэд кIыгъщ. Дэри, дунейм и щытыкIэм идэыри къызыдыгъэIэжьами, ди щIыпIэм елытауэ, и чэзу хъуауэ мэтIлъытауэ сэхуран сэным щIыдодзэ.

— Гектар дапщэм ар хэвгъэзэгъэну, Хьэсэн?

— Ди бригадэм гектари 134-м сэхуран хисэнущ. Ар зытетщIэну щIыр сыт и лъэныкъуакIи зыхуей хуэдгъэзащ, жылапхъэри узытемышIымхыщIыр...

Багъ Хьэсэн Семэн Мухьэмэд зи унафэщI бригадэ № 3-м и агроном щ. Н ныбжькIэ щIалэми, и Iэщlагъэмкlэ щIэныгъэ ищхьэ пIэщ, езыри мэкъумэшыщIэ унагъуэм кIихуэщIащ. зэрыжаIэу. Къэрэгъэшым и щIым и пIалъэ ещIэри. дэнэ къыхуащIу зыбгъэдэгъуэза Iэнатlэм хъарэзынэу полъэщ. Зыгуэрлэ зыщыгъуазэ нрихьалIэми зэчэдзэщи хозяйствэм щымыщIэкъым. Семэным и бригадэм хэтхэри мэкъумэшыщIэным щыпэрыувар нобэкъыми, щыхуейм деж акъыл зэхэдзэкIэ пежьым и гъуэгур щымыуэу яубыхур. Къабгъэлъагъуэмэ, бригадэм и унафэщI Мухьэмэд и мызакъуэу, щIым елэжьынымкIэ, гъавэ бзаим и лъабжьэр нобэ зэрагъэтIылъымкIэ дагъуэ яхуэщIыгъуейщ бригадэм и механизаторхэу Тэмазэ Нурlэдил, Мыд Хьбас, Къардэн Бекъан сымэ, нэгъуэщIхэми.

Бригадэм гуэдзу гектар 500, хьэуэ гектари 134-рэ, горох щхъуантIэу — 100, рапсу — 50, сэхураиу гектари 134-рэ егъэбыдыIащ. Нартыгур гектар 650-м трисэнущ. Абы щыщу гектар 400-р гибрид жылапхъэщ.

Агрономым зэрыжиIэмкIэ, бригадэм иса гъавэ, мэкъумылэ лIужьыгъуэ псори зэгуцу нэхъыуэ заужь. Алэр зыхуей хуэгъэзэным и чэзум щIадзэнущ. Бзаргъкlи зэрыгугъэ бжыгъэр ауэ сытми хуагъэфащэу жаIэркъым, зы гектарым хуэзэу гъэ кIуам къытрахам щIрамыгъэтIысэмэ, и кIэ къимыхуэну мэгугъэ. Ар мащIэкъым. Щапхъэу иса гектар щIыщIи, гуэдзу иса гектар къэхуэзэу центнер 46,8-рэ бригадэм къытрихащ. А бжыгъэр 51-м щыщIигъуа хъэси иIащ...

Сэгъуэ зэманым дэтхэнэ зы махуэ зэфIри бригадэм и механизаторхэм дежкIэ лъапIэщи, я жей ягъэныкъуэу бзаргъэм и лъабжьэр ягъэбидэ.

ШЫБЗЫХЪУЭ М.

● ПАРТ ЛЭЖЬЫГЪЭ: ОТЧЁТХЭМРЭ ХЭХЫНЫГЪЭХЭМРЭ

АР ЫУЭХУ КЪЫЗЭГЪЭПЭЩЫКІЭ?

«Нартыхуэ» Союзнсо щІэныгъэ-къэхутакІуэ институтым и пэщІэдзэ парт организацэм отчетно-хэхыныгъэ партсобранэ щекІуэкІащ. Абы къызэщІиубыдэ коммунист 60-р хэбжьу пэплъащ а зэІущІэм. Ар икІи гурыІуэгъуэт, ялэт абыхэм зытепсэлъыхьыр, зыгъэпІейтей Іуэхугъуэ куэди. Къэбгъэлъэгъуэну ирикъунщ парт собранхэр мыбы отчетнэ зэрыщемыкІуэкІар. Мы отчетно-хэхыныгъэм и пэ къикІуэ парт собранэр щызэхэтар гъэ кІуам и ноябрырщ.

Парт бюром отчетнэ зэманым иригъэкІуэкІа лэжьыгъэм теухуауэ собранэм доклад щишІащ абы и секретарь Сытник Н. П. И зэхэлъыкІэІэ докладыр нэхъапэхэм ягъэхьазыр щытахэм зыкІи къышхъэщыкІыртэкъым, куэдым я щхьэфэ иІэбэрт, ауэ парт - къызэгъэпэщыныгъэ, идеологическэ лэжьыгъэм и гугъу ищІыртэкъым. Уеблэмэ, ар гъэ кІуам кърикІуахэм щытепсэлъыхьа мы гъэм и коллективнэ зэгурыІуэныгъэр нэхъыщхьэ собранэм щашІа докладым къызэрыщихьэщыкІ щыІакъым.

Абы аразы техъуакъым коммунистхэр, езыхэр зыхуей унэтІыныгъэ собранэм зэрыратыным хущІэкъуащ. УпщІэ куэд ираташ абы доклад зыщІам. Хэт парт собранэхэр зэремыкІуэкІымкІэ къуаншэр — институтым и унафэщІхэра, хьэмэ парт бюром и секретарыра? Хэт а Іуэхумкіэ . КПСС-м и Уставыр къызэрызэпаудамкІэ жэуап зыхьын хуейр? Коллектив лъэрызехьэ къызэгъэпэщын, парт организацэм и къарур зэщІэгъэуІуэн папщІэ сыт ялэжьыр? Иужьрей упщІэр къэзыгъэлъагъуэ зытепсэлъыхьу щытар. Е къэтщтэнти партым хэгъэхьэным и Іуэхур. Иужьрей илъэсищым КПСС-м и членхэм хагъэхьар Улыдж А. У. и закъуэщ, ари кандидатскэ стажым мазийкІэ щІигъуа нэужь. Зи гугъу тщІым и зэранкІэ къэхъуакъым апхуэдэ мыхъумыщІагъэр. Институтым ІэщІагъэлІ ныбжьыщІэу 40-м нэблагъэ щолажьэ. Яхэмытуи пІэрэт абыхэм партым хьыбэну зыхуэфащэ, абыкІэ гукъыдэж зиІэ? Псори къыщынэр парт бюром гъэсэныгъэ лэжьыгъэ тэмэм абыхэм зэрадримыгъэкІуэкІарщ.

Парт бюром и секретарым идеологическэ лэжьыгъэмкІэ и заместитель Тугуз К. М. собранэм щыкІащ хэхыныгъэхэм зыщыхуагъэхьазыр зэманым а институтым и унэм хэхыпІэ учествам дэІэпыкъун гуп лэжьакІуэ щІалэхэм къазэрыхуахамышар. Ар парт унафэ зэрыщымыІам и щапхъэщ. Опытнэ станцу щытам къыщызэгъэпэща парт группэм и лэжьыгъэр ирагъэжьэжащ

НАЛШЫК БЭЗЭРЫМ ЩЫЗЕКІУЭ УАСЭХЭР

Дэзырыт тхьэмахуэм Налшык бэзэрым щызекІуэ уасэхэр (зы килограммым хуэзэу сомкІэ къагъэлъагъуэу):

былымылыр — 5,5
мазлыр — 7
тхьакІумэкІыхьыр (укІауэ) — 20
джэдыр (укІауэ) 14—15
кІэртІофыр — 1
къэбыстэр — 1
бжьыбгъэ гъэгурыкІуэр — 3
гуныкъуэ — 2
бакъэныкъуэ — 3
бжьыныкъуэ щІынэ — 0,5
Іэрамэр — 0,5
бжьыныр — 1,5
бжьын жылэр — зы стэкэныр — 1
бжьын щІынэ Іэрамэр—0,5
лимоныр — зыр сомкІэ 3
гранатыр — зыр сомкІэ 3
мыІэрысэр — 5—6 (кг.)
фор — 10 (кг.)
шатэр — 4—5
помидорыщІэр — 10
алелъсиныр — 10
къуэнтхъурей Іэрамэр — 0,5
мазэ балыджэ Іэрамэр — 1,5
нащэ цІынэр — 6.
къалэр «Іэрамэр — 0,3

Япэкэм хуэмыдэу, нужь зэманым бэзэрым телъ ерыскъы лІэужьыгъуэкэм хэщІыкІыу хахъуащ, ауэ итІани уасэм кІэрыхурэкъым. Уи гугъэнт анхуэдэу щытыну, ауэ ар къызыкІыу къыфащІыр ерыскъым елэжь кооперативэрщ. Абы и щхьэусыгъуэри мыраш: апрелым и 10-м щІэдджыкІыр сыхьэти 7—8-кэм бэзэрым къаша былым укІар ящхуну кооперативым шхапІэкэм е кафекэм я лэжьакІуэу щІали 4 бэзэрым дэтащ. Лыр бжьыным и фейдэкъэ соми 5,5-кІэ е 7-кІэ зэщІэу зыгуэрым иритэрэ кІуэжмэ?! Мис аращ ди жыпым «къуэуэ» къытфІэщІыр. Ауэ мыгурыІуэгъуэр зыщ. Апхуэдэ Іуэху щытыкІэм къалэ бэзэрым и унафэщІхэм гу лъамытэу ара, хьмэ абы езыхэм я фейдэ хэлъ?

ЩІЭГЪЭКЪУЭНЫФІ

Бахъсэн районым щыщ Псыхъурей къуажэ Советым и исполкомым «Большевик» колхозым и правленэм и гъусэу куэд елэжь унагъуэ хозяйствэм зегъэужьыным хуэунэтІауэ. Жылам дэс унагъуэ 520-м хуэзэу жаму 400, ІэшІэвыщІэу 670-м щІигъу, мэлрэ бжэну 600 нэхъыбэ дэтщ. А псори мэкъумэлэкІэ, хъупІэкІэ къызэгъэпэщыным Советымрэ колхоз правленэмрэ зэралъэкІкІэ холэжьыхь. Къыхуащ и жэуапу къуажэдэсхэми къадэхуэ продукцэр, зэрызагурыІуэм тету, колхозым иращэ. Ику иту тепщІыхьмэ, дэтхэнэ унагъуэми хуэзэу щэуэ килограмм 500 илъэсым ищэнущ. Нобэ ирихьлІэу къуажэдэсхэм щэуэ ящар тонн 30-м фІыуэ щхьэдэхащ.

Хозяйствэми унагъуэми я фейдэ зэрыхэлъыр къалъытэу куэд дыдэм ІэщІэвыщІэр нэхъыбэу ягъашхэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр дэрбэр объединенэм и лэжьакІуэ пашэхэм ящыщщ дакІуэ Мырзэкъан Хьэлимэт (сурэтым). Ар мыбы илъэс тІощІрэ тІурэ хъууэ щолажьэри, и зэфІэкІым хигъахъуэ зэпытщ, щІалэгъуалэм я ущиякІуэщ. Хьэлимэт къызэщыт къалэнхэм щІрегъэгъу, и Іэдакъэщ1экІым фІагъ иІэщ.

Тезыхар ЩОМАХУЭ Владимирщ.

ЛІЫМ И ГЪУЭГУАНЭ

ОЧЕРК

зэрыщытам хуэдэу, тыншу екІуэкІакъым а Іуэхугъуэр — гугъу ехьу зэтрауххуэу мытуэ-мылІэу щІыхуэр зэрыпсэу уней хозяйствэхэр зэрызэтракъутэр. Щыщи, Іэщри, мэкъупІэхэри зеиххэм къыІахырэ колхоз зарыщым · псэукІэр нэхъ Іей щІыгрт икІи ар щІыхуэхэм я гум къемыуэу къанэртэкъым. Ауэ щІыхубэм, псом хуэмэдэу щІалэгъуалэм, я нэхъыбапІэм я гухэр «къэкІуэну зэман дахэм» хуэзІуха хъуат. Икіи Бэрокъуэ Амдулъэрим, псэукІэщІэр ухуэным пае дыдэу хыхьа Сэрмакъ щІалэр, — нобэм къэсыхункІэ зы мэскъалкІэ къытекІакъым лэжьыгъэмрэ захуагъэмрэ ятеухуауэ зытеувауэ щыта гъэгуанэ гугъум.

1928—1929 гъэхэм ар щеджащ коммунист ныбжьыщІэхэм я школым, абы и ужькІэ лэжьащ Сэрмакъ къыщызэрагъэпэща «Кавказ» колхозым и учетчикІу, бригадиру. Колхозым и япэ председателхэм ящыщ зы Къардэн Шагъир и жэрдэмкІэ жьы зыщІэт щІалэ жыдэрыр. Налшык дагуэру къагъакІуэ икІи рабфакым щІагъэтІысхьэ, абы и ужькІэ финанс школым зы илъэскІэ щрагъаджэри, игъэзэжа нэужь Нагорнэ районым къэрал бюджетымкІэ и инспектору ягъэув.

А лъэхъэнэм Балъкъ ауэрым и мызакъуэу, Бэрбэрдей-Балъкъэр псом щызэІэпахырт. Мысостыхуэ Былэ хуэдэу, Къалэ Жануэс и щІэри. Амдулъэрим и къуажэгъу хъыджэбз къуданыр япэ дыдэу щилъагъуащ ар нартыху ипщІэу лажьэу губгъуэм щылэу. Иужьк1э джагум щызэхуэзащ. Ауэ ахэр щызэрыпшар Амдулъэрим 1937 гъэм армэм кІуэуэ илъэсищкІэ къулыкъу ищІэу къэкІуэжа нэужьщ..

— 1939 гъэм декабрым сыришащ Амдулъэрим Бэрокъуэкэ я унагъуэм, — жеІэ Жануэс. — Зэ еплъыгъуэкІэ, куэд щІа хуэдэкъым абы лъандэрэ. Ауэ сыту Іуэху гугъу икІи шынагъуэ куэд ярытІэса а илъэсхэм. Дэ, ди насыпым кърихьэкІри, дакъелащ зауэ емынэми, гъабламэ, гугъуехьхэми. Ауэ сыту щІыху телъыджэ куэд хэкІуэда ди къуажэм щыщу зауэм, сыт хуэдиз щІыхубэ фызабэу, сыт хуэдиз сабий адэншэу, зеиншэ къабзэу иъэна...

Сыт хуэдэ лэжьыгъэми ехъулІэрт Амдулъэрим. Армэм къикІырэ нэужь 1939-40 гъэхэм ар лэжьащ къуажэ Советым и секретару, ВУС-м и начальник къалэнри здихьу. Сержант нэхъыжьу дэзм къикІырэ щІалэм къыгурыІуат мыгувэу зауэшхуэ къэхъеинкІэ зэрыхъунур икІи мыбэлэрыгъуэу и къуъажэгъухэр абы хуигъэхьэзырырт — кружок къызэригъэпэщащэ щІалэхэр игъасэрт, гугъуехьхэм яхуигъахьэзырырт. Аращ Хэку зауэшхуэр къэхъея нэужь ар заншІэу фронтым щІамыгъэкІуар. Абы и пщэ къыдалъхьащ къуажэ щІалэхэр зауэм хуэгъэхьэзырын къалэныр икІи, брон къратри, илъэсым нэблагъэкІэ а къалэн мытыншыр ирагъэгъэзэщІащ.

— 1942 гъэм и гъатхэм ирихьэлІэу ди къуажэм Іэщэ къэзыщтэфын къыдэнэжа, уэ щытакъым, — гум къегъэкІыж Амдулъэрим.— Зауэм дгъэкІуат щІыху миным нэблагъэ. Сэри, сыщІэлъэІури, брошыр ястыжащ икІи 1942 гъэм майм, къэнэжа щІалэ зытхухыр сщІыгъуу, фронтым сыкІуащ.

Бэрокъуэр заощІэу Краснодар ягъакІуэ икІи минометІэ училищэм щІагъэтІысхьэ. Ауэ куэдрэ ешэн хуей

хъуакъым — нэмыцэхэм я къару илъыгъуэт икІи къэкІуатэрт псынщІэу къуршэм къахуэкІуэу. Амдулъэрим ахэтащ Апшеронск, Усть-Лабинск, Лазаревскэ къалэхэр зыхъумахэм.

Абы и ужькІэ Бэрокъуэр заузэм къыІуашащ икІи япэ щІыкІэ Махачкала, итІанэ Красноводск, абы ирашри Кушкэ ящащ — абы ягъэІэпхъуат Краснодар дата минометнэ училищэр. 1943 гъэм и пэщІэдзэм Амдулъэрим къиухащ училищэр икІи, дейтенант цІэр къыфІащауэ, зауэм игъэзэжащ. Иджы ар батареем и командирт. Мазищ дэкІри, дивизионым и командир япІащ. Абы и унафэм щІэтт цІыху 250-рэ, иІэт миллиметри 120-рэ зи инагъ топу, миномету 18.

Аргуэру Кавказым кІуэпІрыкІащ Бэрокъуэр иныІэт, ауэ хъийм икІауэ къэзауэ нэмыщэ армэм еблъэрыкІуэу. Ар хэтащ Командованэ Нэхъыщхьэм и резерву щыта 3-нэ гвардейскэ артиллерийскэ дивизием и 43-нэ минометнэ бригадэм и 13-нэ полкым икІи абы и унафэ игъэзащІэу Западнэ, Украинскэ, Ещанэ Белорусскэ, Южнэ фронтхэм щызэуащ.

Бэрокъуэр полкым пщІэщхуэ щызиІэ командирт. А пщІэр къызыхэкІри ар, хахуагъэ, лІыхъужьыгъэ зэрыхэлъым нэмыщІ, сыт хуэдэ къалэнри тэмэму зэригъэзэщІэрт, куэдагъкІэ къебэкІ бийм Іэмалрэ бзаджагъэкІэ зарытекІуэфырт. абы щыгуэми и дивизионым хэкІыпІкІыр бийм хаукІыкІым нэхърэ куэдкІэ нэхъ машІэу.

Хэку зауэшхуэм хэтахэм яхэлъа лІыхъужьыгъэр дэ къызэрытлъытэр абыхэм яІэ наградэхэмкІэщ. ИмащІэкъым ахэр Бэрокъуэми — Александр Невскэм и орденыр (1944 гъэ, октябрым и 20), Хэку зауэшхуэм и орденым и япэ степеныр (1945 гъэ, январым и 31), медалхэр. АтІэ сыт хуэдэ лІыгъэ ахэр къызыпэкІуар? А ущІэм игъукІэ наІуэу жэуап ират зауэм Іуту ятха наградэ листхэм. Александр Невскэм и орденыр, къащтэм; зрату щытар командирхэр араш. Ауэ ар лІыхъужьыгъэ къудейр аратэкъым щІратыр — командирым хуейт Іушагъ, Іэзагъ, тегушхуэныгъэ зэригъэзауэфын хуейт и къарур, къикІыфын хуейт нэхъ щытыкІэ гугъу дыдэхэм.

«Восточнэ Пруссием щызауэу, — итщ а орденыр къратын щхьэкІэ ятха наградэ листым, — фашистхэм ди пехотнэ полкыр лъагапІэ гуэрым кърадашхащ. Полкым дэзауэрт капитан Бэрокъуэр зи командир дивизионыр. Минометчикхэр пехотэм щІыгъуу къикІуатакъым, атІэ я командирым и унафэкІэ зыкъаІэтащ, я штыхэр шияуэ бийм пэщІэувэри, ар иригъэкІуэтыжащ...».

«Инстербрук къалэм и Іэгъуэблагъэм лъэщу зыщагъэбыдат фашистхэм. Дзотхэм, дотхэм я линитІым нэмыщІ къытпэщІэтт миномет дивизион зыбжанэ, снайперхэр. Бийм танки, топхэри и куэдт, цІыху къарукІи фІыуэ къыдэбэкІырт. Инстербрук къэтщтэным теухуа заузэр январым и 13-м къыщыщІэдзауэ и 30 пщІондэ екІуэкІащ. Бэрокъуэм и дивизионым я зауэм щызэтрикъутащ бийм и артиллерийскэ батареер щы, миномет батареер тІу, станковэ пулеметы тху, бийм и контратакэу 8 къызэтригъэувыІащ».

«Капитан Бэрокъуэм 1945 гъэм и февралым Восточнэ Пруссием ди дзэхэр щебгъэрыкІуэм и дивизионымкІэ зэпхитхъащ бийм куууэ гъэбыда и линэр икІи Инстербрук быдапІэр нубыдри, километри 110—120-кІэ нэмыцэхэм яІыгъ щІыналъэм ихащ. А зауэм хэту дивизионым и миномётхэм зэтракъутащ зы артиллерийскэ батарее, миномет батареер тІу, пехотэ батальону тІу, станковэ пулеметы бгъу. Бружан къуажэм дэк капитан Бэрокъуэр уІэгъэ щыхъуащ. Абы ирихьэлІэу нэмыцэхэми контратакэм къыуекІуэу щІадзащ. УІэгъэ хъуа Бэрокъуэм зауапІэм къыІуашу идакъым, атІэ щытыкІэ гугъум полк псор изыгъэувэщкІэ хъуну бий контратакэм и къарухэр пэщІигъэуващ, къэмыландзэуи нэмыцэхэр къызэтригъэувыІащ. Абы и ужькІэ дивизионыр атакэм ишащ икІи ди частхэм ебгъэрыкІуэныгъэр пащэну Іэмал яритащ».

Мис а Іуэхугъуитlым щхьэкІэ капитан Бэрокъуэм къыхуагъэфэщауэ щытащ, дыкъызэджа наградиэ листхэр щыхьт зэрытехъуащи, Хэку зауэшхуэм и орденым и япэ степенымрэ Краснэ Знамя орденымрэ.

НэгъуэщІ наградэхэри иІэщ Бэрокъуэм, езым зэрыжиІэщи, орденхэмрэ медалхэмрэ нэхърэ зыкІи мынэхъ пуду.

— Си гукъэкІыжхэр нэхъыбэ дыдэу япыщІащ, — жеІэ абы, — Командующи Нэхъыщхьэм и фІыщІэ тхыльхэм.

Ахэр 11 мэхъу икІи дэтхэнэми кІэщІу, ауэ гурыІуэгъуэу къегъэлъагъуэ зауэлІыр зыхэта зауэхэр, бгъэдэлъ фІыщІэхэр: «1944 гъэм июным Витебск дежи бийм и быдапІэр щызэпратхъым къэбгъэдэкІыжауэ захуагъэм щхьэкІэ», «1945 гъэм январым Кенигсберг дежи щызекІуэ лІыгъэм щхьэкІэ», «1945 гъэм январым Инстербрук къызэрыщтам щхьэкІэ» — апхуэдэ защІэщ а фІыщІэ тхылъхэр.

Мис, дыкъоджэ иджыри: «Японыдзэхэм фезауэу Монголием и псыщэ къумхэм, фыщызэпырыкІым. Большой Хинган къуршэм фышышхьадэхым къэбгъэлъэгъуа лІыхъужьыгъэм щхьэкІэ».

Германием щиухауэ щытакъым зауэр капитан Бэрокъуэм, атІэ ар яхэтащ 1945 гъэм август пщІондэ япон милитаристхэм сэуахэм икІи ахэр зэтезыкъутахэм.

Ауэ текІуэныгъэм и ужькІи щІэх къекІуэлІэжакъым зыщалъхуа щІыналъэм Бэрокъуэ Амдулъэрим. 1945 гъэм сентябрым Пхеньян къалэм къыщызеІуахащ сержант школ икІи Бэрокъуэр абы и начальникыу ягъэуващ. Пхеньян къалэр араш 1942 гъэм къуажэм къыдина и щхьэгъусэм щыхуэзэжари — зи къулыкъур кІыхь хъуну хуэзыгъэфэща зауэлІым Къэбэрдей-Балъкъэрым къигъэкІуащ и адъютантри Жануэс иригъэщащ Кореем.

— Илъэсым щІигъукІэ сыщыІащ Амдулъэрим сыщІыгъуу Кореем, — жеІэ Жануэс. — ИкІи, тьэм ещІэ, къыхэнэжкІэ хъунт Амдулъэрим дзэм а лъэхъэнэм сэ абы сыщІымыгъуатэмэ. Зы пщыхъэщхьэ гуэрым ар къэкІуэжащ хэплъэу икІи къыжиІащ, хуейма, дзэм къызэрыхэнэнур. Ауэ, дызэчэнджэшри, къатлъытащ дыкъэкІуэжмэ нэхъ тэмэму...

Восток Жыжьэм мыувыІауэ иджыри щекІуэкІ зауэм кІуэным инэкІэ капитан Бэрокъуэ Амдулъэрим хэтащ 1945 гъэм майм и 9-м Москва Краснэ Площадым ТекІуэныгъэм и Параду щекІуэкІам. А щІыхьр абы къелъытэ зауэм хэту къихьа наградэ псоми я нэхъ ин икІи нэхъ лъапІэ дыдэу.

— Си къуажэгъуэ щІыху 400-м нэблагъэм къагъэзэжакъым къуажэм, — жеІэ Амдулъэрим. — Абыхэм я псэр яташ Хэкум, хуитыныгъэм щІэблэм я насыпым щхьэкІэ. Сэри къэзмыгъэзэжынкІэ — зауэм сыщаукІынкІэ хуну щытащ. Абы къыхэкІыу сынъыгъэрэтІысылІэж къуажэфэщауэ щытащ, дыкъызэджа наградиэ листхэр щыхьт зэрытехъуащи, Хэку зауэшхуэм и орденым и япэ степенымрэ Краснэ Знамя орденымрэ.

НэгъуэщІ наградэхэри иІэщ Бэрокъуэм, езым зэрыжиІэщи, орденхэмрэ медалхэмрэ нэхърэ зыкІи мынэхъ пуду.

— Си гукъэкІыжхэр нэхъыбэ дыдэу япыщІащ, — жеІэ абы, — Командующи Нэхъыщхьэм и фІыщІэ тхылъхэм.

Ахэр 11 мэхъу икІи дэтхэнэми кІэщІу, ауэ гурыІуэгъуэу къегъэлъагъуэ зауэлІыр зыхэта зауэхэр, бгъэдэлъ фІыщІэхэр: «1944 гъэм июным Витебск дежи бийм и быдапІэр щызэпратхъым къэбгъэдэкІыжауэ захуагъэм щхьэкІэ», «1945 гъэм январым Кенигсберг дежи щызекІуэ лІыгъэм щхьэкІэ», «1945 гъэм январым Инстербрук къызэрыщтам щхьэкІэ» — апхуэдэ защІэщ а фІыщІэ тхылъхэр.

Мис, дыкъоджэ иджыри: «Японыдзэхэм фезауэу Монголием и псыщэ къумхэм, фыщызэпырыкІым. Большой Хинган къуршэм фышышхьадэхым къэбгъэлъэгъуа лІыхъужьыгъэм щхьэкІэ».

Германием щиухауэ щытакъым зауэр капитан Бэрокъуэм, атІэ ар яхэтащ 1945 гъэм август пщІондэ япон милитаристхэм сэуахэм икІи ахэр зэтезыкъутахэм.

Ауэ текІуэныгъэм и ужькІи щІэх къекІуэлІэжакъым зыщалъхуа щІыналъэм Бэрокъуэ Амдулъэрим. 1945 гъэм сентябрым Пхеньян къалэм къыщызеІуахащ сержант школ икІи Бэрокъуэр абы и начальникыу ягъэуващ. Пхеньян къалэр араш 1942 гъэм къуажэм къыдина и щхьэгъусэм щыхуэзэжари — зи къулыкъур кІыхь хъуну хуэзыгъэфэща зауэлІым Къэбэрдей-Балъкъэрым къигъэкІуащ и адъютантри Жануэс иригъэщащ Кореем.

— Илъэсым щІигъукІэ сыщыІащ Амдулъэрим сыщІыгъуу Кореем, — жеІэ Жануэс. — ИкІи, тьэм ещІэ, къыхэнэжкІэ хъунт Амдулъэрим дзэм а лъэхъэнэм сэ абы сыщІымыгъуатэмэ. Зы пщыхъэщхьэ гуэрым ар къэкІуэжащ хэплъэу икІи къыжиІащ, хуейма, дзэм къызэрыхэнэнур. Ауэ, дызэчэнджэшри, къатлъытащ дыкъэкІуэжмэ нэхъ тэмэму...

Восток Жыжьэм мыувыІауэ иджыри щекІуэкІ зауэм кІуэным инэкІэ капитан Бэрокъуэ Амдулъэрим хэтащ 1945 гъэм майм и 9-м Москва Краснэ Площадым ТекІуэныгъэм и Параду щекІуэкІам. А щІыхьр абы къелъытэ зауэм хэту къихьа наградэ псоми я нэхъ ин икІи нэхъ лъапІэ дыдэу.

— Си къуажэгъуэ щІыху 400-м нэблагъэм къагъэзэжакъым къуажэм, — жеІэ Амдулъэрим. — Абыхэм я псэр яташ Хэкум, хуитыныгъэм щІэблэм я насыпым щхьэкІэ. Сэри къэзмыгъэзэжынкІэ — зауэм сыщаукІынкІэ хуну щытащ. Абы къыхэкІыу сынъыгъэрэтІысылІэж

КЪАМБИЙ Зуфэр.

Сурэтыр Бэрокъуэ Амдулъэрим 1945 гъэм трахащ.

«Дзэлыкъуэ районым щекІуэкІ ухуэныгъэхэр щІэгъэпсыщІэным, я пІалъэм зэфІэгъэкІынымк теухуауэ иригъэкІуэкІ лэжьыгъэфІым щхьэкІэ — кадрэмкІэ отделым и унафэщІ Бэрокъуэм» — «Къэббалъкъсельстрой» трестым къыбгъэдэкІыу».

Куэд мэхъу Бэрокъуэ Амдулъэрим зауэ ныжь илъэс 45-м зыщэрыта ІэнатІэхэм иригъэкІуэкІа лэжьыгъэфІым щхьэкІэ кърата анхуэдэ щІыхь тхылъхэр. Ауэ абыхэм яхэлъщ, дызэрепсэлъымкІэ, нэхъ лъапІэ дыдэу зы — «И быныхэм къасэныгъэ тэмэм зэрабгъэдилъхьам щхьэкІэ» Дзэлыкъуэ районом 1964 гъэм кърита ЩІыхь тхылъыр. Нэмысэ хабзэрэ яхалъу къагъэхъуащ Бэрокъуэ зэщхьэгъусэхэм я быныхэр. Иджыпсту абыхэм я пхъуищри я къуитІри мэлэу езыхэм я унагъуэ зырыз яІэжу, зыщэрыт лэжьыгъэ ІэнатІэхэм щІыхьэ щІэрэ къэщхьэхуу, зэхэщІыкІ яІэу абыхэм къагъэхъуу Амдулъэрим Жануэсрэ я къуэрылъху-пхъурылъху пщыкІуэри. Ахэращи псом япэу зыІэтар Бэрокъуэхэ Амдулъэрим Жануэсрэ зэрызэпеплъэрэ илъэс щэ нэхъыбэ зэрырикъуам теухуауэ абыхэм хуэІэтэ хьэгъуэлІыгъуэ дахэри.

КЪАМБИЙ Зуфэр.

Сурэтыр Бэрокъуэ Амдулъэрим 1945 гъэм трахащ.

ІЭЩІАГЪЭПІЫМ И ЧЭНДЖЭЩ

САКЪЫУ ХЪУМЭН, КЪЭГЪЭСЭБЭПЫН

Республикэм и агропромышленнэ объединенэм, абы и лэжьапІэ Іэнатіэхэм бгъэдэтхэм фІыуэ къагуроІуэ куэншыбыр, минеральнэ удобренэхэр, пестицидхэр къишыным, хъумэным, къэгъэсэбэпыным иджыри ныкъусаныгъэхэр зэрыхэлъыр, дыкъэзыухъуреихь дунейр зэриущІэпыр, а Іуэху бгъэдыхьэкІэм зэхъуэкІыныгъэ хэлъхьэн зэрыхуейр.

Ныкъусаныгъэ нэхъыщхьэу Іуэхум тІу хэлъщ. Япэрауэ, республикэм минеральнэ удобренэхэр, щхъуэхэр, Іусым халъхьэхэр, биопрепаратхэр, нэгъуэщІ химическэ препаратхэр щытхъумэнухэр щытхурикъурыкъым. Апхуэдэу къытІэрыхьэхэм щыщу процент 60-м фІэкІа хъумапІэхэм тхущІэлъхьэркъым, ауэ щыхъукІи, илъэс къэс мэкъумэш хозяйствэм папщІэ тонн мини 140-м щІигъу къытхуаутІыпщ. ЕтІуанэрауэ, нобэрей зэманым къызэригъэувым, технологием и хабзэм тету ахэр къэгъэсэбэпа хъуркъым. А псори къызыхэкІыр хущхъуэхэр, щхъухьхэр щызэхащІэ, щрагъахъуэ станцхэр зарымыщІагъуэрщ, пестицидхэр къыщыгъэсэбэпыи хуей зэманхэр къызэрызэпаудырщ, минеральнэ удобренэхэмрэ щхъухьхэмрэ щІым зэрыхалъхьэ, зэрытраутхэ Іэмэпсымахэр къызэремызэгъыжырщ. НэгъуэщІ щхьэусыгъуэхэри мащІэкъым.

Апхуэдэ ныкъусаныгъэхэр, мыхъумыщІагъэхэр гъэзэкІуэжыным, минеральнэ удобренэхэмрэ пестицидхэмрэ нэхъыфІу хъумэным, къэгъэсэбэпыным пыщІа лажьыгъэхэр зэфІигъэкІын щхьэкІэ республикэм и агропромым къызэригъэпэщащ «Къэббалъкъэзмпром» къэрал-кооператив объединенэр, щІым елэжьынымкІэ, агрохимическэ Іуэхутхьэбзэ щІэнымкІэ район кооператив объединенэхэр. Абыхэм Іуэхугъуэ куэд зэфІагъэкІ кІапэщыт кІалэныр нэсу ягъэзэщІэи папщІэ.

Псом япэрауэ, куэншыбу губгъуэм дашы, щІым халъхьэм зэрыхагъэхъуэным нужь иха хэщ. Абы Іэмал кьет азот зыхэлъ минеральнэ удобренэу къагъэсэбэпыр ягъэмэщІэну. КъэбгъэлъагъуэмкІэ республикэм и колхозхэмрэ совхозхэмрэ я губгъуэхэм куэншыбу тонн мелуани 2,3-рэ дащащ, абы щыщу тонн мелуани 1,7-кІэ гъавэ щІапІэхэр къагъэцІэрэщІэжащ. Псори зэхэту нэгъабэ губгъуэм дашар 1968 гъэм елъытауэ тонн мини 600-кІэ нэхъыбэщ. Мы гъэм и мазитІым ресбрендэу нэхъыбэ щІым хэтлъхьэркъым. Псалъэм папщІэ, гъавэ гектарым Англием апхуэдэу килограмм 370-рэ, Францием — 300, Японием — 380-рэ, ФРГ-м — 400 щыхалъхьэмэ, ди дежи ар зэрыщыхъур килограммри 170-щ.

Мы зэманым къэкІыгъэ зытет гектарым пестицид препарату лъысыр килограмми 10 иримыкъущ. Апхуэдизщ Кавказ Ищхъэрэм и адрей щІыналъэхэми къыщагъэсэбэпыр. КъэкІуэну илъэсхэм ар дгъэмэщІэну Іэмал дгъуэтыщукъым, сыт щхьэкІэ жыпІэмэ щІым интенсивнэ технологиемкІэ делэжьыху химическэ препаратхэр нэхъ мащІэу къэдгъэсэбэп хъунукъым.

Гербицидхэр къэмыгъэсэбэпыным узыхуишэ ныкъусаныгъэхэр Дзэлыкъуэ районым и колхоз щхьэхуэхэм я щапхъэкІэ къэдгъэлъагъуэнщ. Абыхэм нэгъабэ нартыхумрэ сэхуранымрэ зытраса хьэсэхэм гербицидыр халъхьауэ щытакъым, къэкІыгъэхэр удзыжьхэм ирагащтэри, бавгъыуи къытраха щыІэкъым.

Абы щыгъуэми, дэ дыхущІокъу щхъухь лъэщхэр зыхэлъ пестицидхэр зэхъуэкІыным, абы теухуауэ лэжьыгъэ пыухыкІахэр идгъэкІуэкІ. Къэбгъэлъагъуэмэ, къэкІыгъэхэр хъумэным кІэдгъэсэбэп хущхъуэ псоми я процент 32-р биопрепаратхэм яубыд, абыкІи РСФСР-м етІуанэ увыпІэр щытыгъщ. Ди республикэм къыщыщІагъэкІ фитосейлюс, триходермин, бактероденцид, трихограмма биопрепаратхэр.

КъэкІыгъэхэм я лъабжьэр Іисраф зыпІ дзыгъуэхэмрэ жумэрэнхэмрэ нребэбэну къагъэсэбэпыр биопрепаратхэрщ, бактероденцидым хэлъхьауэ. А препаратхэмкІэ «Агртіофым, хадзэкІ къэкІыгъэхэм, пхъэщхьэмыщхьэм, нартыхум зэран хуэхъуэхэм, псом хуэмыдэу американскэ хьэндрабгъуэ хужьым иробэн.

КъэкІыгъэхэр хъумэным кІэ республикэнскэ станцым и лэжьакІуэхэм щхъухьхэр щахъумэ складхэр инвентаризацэ ящІ. Дэтхэнэ хозяйствэми пестицидыр сыт хуэдэ щІэми пагуэщ. Іуэхур зытет тыр нэгъуэщІщ. Мы зэманым хозяйствэхэм жьы хъуауэ, зэкІуэкІауэ пестицидыр тонн 250-рэ яІэщ, ауэ ахэр щыщІатІэну щІыпІэр убзыхуа, къыхэха хъуркъым.

Колхозхэмрэ совхозхэмрэ узыншагъэр хъумэныкІэ, мэкъумэш хозяйствэм и специалистхэр гъэжьащ. Мы гъэм минеральнэ удобренэ щахъумэну гъуэщІым къыхэщІыкІа зэпкърагъэхьэ складу 4 республикэм къыІэрыхьэнущ.

КъэкІыгъэхэр хъумэныкІэ республиканскэ станцыр сыт щыгъуи кІэлъоплъэ хадэхэкІ къэкІыгъэу ящІэм нитрату хэлъым. Абы мэкъумэщхэкІхэм апхуэдэу хэлъыр гъэмэщІэнымкІэ чэнджэщхэр зэхилъхьащ. Станцым и лэжьакІуэхэм я нэІэ трагъэтщ пестицидхэр тэмэму къызэрагъэсэбэпым, къэкІыгъэхэм апхуэдэу къыхэнэм, щхъуэхьу хэлъыр нэхъ мащІэ зэрыхъуным.

Щыуагъэ хъунт, куэншыбыр хъумэным, къэгъэсэбэпыным пыщІа Іуэхугъэм ныкъусаныгъэ хэмылъу жыпІэныр. Цэом япэрауэ, куэншыбыр зэрызэбградэ агрегатхэм я пІэкІэ ар тракторкІэ зэхуэмыдэу зэбгратхъу, щІым тэмэму хэгъэзэгъа хъуркъым. Хозяйствэ куэдым куэншыбым хьэуазэ, фосфорнэ удобренэ, щІы, мэкъумалапхъэ шхахуэхэр хэлъу компост къыхащІыкІыркъым, абыкІэ Прохладнэ, Майскэ, Аруан районхэм я хозяйствэ щхьэхуэхэм опыт хъарзынэ яІэ пэтми.

Псом хуэмыдэу гулъытэ хэха хуащІын хуейщ дыкъэзыухъуреихь дунейм хуабжьу зыуцІэпІ джэдвеймрэ кхъуэвей ткІуаткІуэмрэ. Абыхэм хьэуазэ, къэкІыгъэ лъабжьэхэр, фосфогипс хэлъхьауэ гъэбэтауэ компост къыхэщІыкІын хуейщ, итІанэ хьэуар имыуцІэпІу куэнлыо хъарзынэ къышхухэщІыкІынущ.

Иджыблагъэ химизацэмкІэ республиканскэ станцым и лэжьакІуэхэм къапщытащ Дзэлыкъуэ районым и хозяйствэ щхьэхуэхэм куэншыбымрэ минеральнэ удобренэхэмрэ зэрыщахъумэ щІыкІэр икІи ныкъусаныгъэшхуэхэр къыщІагъэщащ.

«Белокаменский» совхозым минеральнэ удобренэхэр щихъумэн иІэкъым, ахэр зыщІэлъ навесым и щхьэм хуабжьу къыпхож. Аммини мэ шыгъуу тонни 2 щІыбым щахъумэу къыщІэкІащ. Іэщ комплексыр къуажэм пэгъунэгъуу щауухащи, абы уэсым, уэшхым къытралъэсыкІыр Дзэлыкъуэ нэсым хэлъадэ.

Минеральнэ удобренэхэр зыкІи нэхъ щІагъэуэу щахъумэркъым «Кавказ» колхозми, зыщІалъхьан азрамыІэм къыхэкІыу уэшхым елъэс. Къапщытэныгъэр щекІуэкІа махуэм есанэ бригадэм и хьэсэбгъум щІэмыуфауэ, фІэкІуэну. Къапщытэмэ, а законым хуащІ дэщІыгъуныгъэхэм къагъэлъагъуэ газетыщІэхэмрэ журнальщІэ, хэмрэ къыдэрыгъэІуахыкІэ хуитыныгъэр судым бгъэдэлъын хуейуэ.

МЕХИКЭ. ІэщэкІэ зэщІэузэда никарагуанскэ контрреволюцэм къагъэуващ сандинистскэ народнэ армэм зауэныр зэрыщигъэтымкІэ шэсыпІэ быдэ цувэн хуейуэ икІи жиІащ езыхэм я подразделенэхэр Іэщэнэ щащІынур, ахэр щызэбграуТІыпщыкІыжынур абы щыгъуэу.

«Никарагуанскэ зыпэщІэсэныгъэм» и лІыкІуэ Александро Асеведэ къыхигъэбелджылыкІащ антисандинистхэм Іэщэкіэ зэщІауэзда я гупхэм дежкІэ Іэщэнщэ зыщащІыну пІалъэ пыухыкІа зэрыщымыІэр, мыдрейуэ сандинистхэм мы гъэм апрелым и 25-м, властыр Виолетэ Барриос де Чаморро и правительствэм щратыну мазитІ хуэм ирихьэлІэу фІэкІыпІэ имыІэу я Іэщэр ягъэтІылъын зэрыхуейр.

ООН, Кубэм нэгъуэщІ къэрал Іуэхухэмкіэ и министрым и заместитель, Кубэм и лІыкІуэу ООН-м зэпымыууэ щыІэ Рекардо Аларкон ООН-м гу лъригъэтащ «ТВ-марти» американскэ телестанцым Кубэм хуэгъэзауэ телевизоркІэ итхэм иджыри зарыпищэм.

Хьэгъэщагъэ зыхэлъ а тынхэр хуэунэтІащ къалащхьэр здэщыІэ щІыпІэр зыхыхьэ провинцитІым, жиІащ абы ООН-м информацэмкІэ и комитетым и сессием къыщыщыпсалъэм. Ахэр гаванскэ телевиденэм зэран хуохъу 13-нэ каналым ирилэжьэнымкІэ. Апхуэдэ Іуэхущіафэр дэ къыдолъытэ Кубэм и щхьэхуитыныгъэм емызэгъыу ялэжь Іуэхугъуэу. Ар длэжьын хуей хъунущ апхуэдэ агрессием зыщыпхъумэн папщІэ. Р. Аларкон ар къилъытащ международнэ правэр, мыхьэнэшхуэ зиІэ международнэ документэр къызэпыудыныгъэу. **(ТАСС, апрелым и 12-м).**

ДУНЕЙР НОБЭ

НЭГЪУЭЩІ КЪЭРАЛХЭМ КЪРАТЫКІ

ИУЖЬ СЫХЬЭТЫМ

ВАРШАВЭ. Польскэ сеймым и депутатхэм зэкъуэлэгъуу якъутэжащ къытрадзэ тхыгъэхэмрэ ягъэув спектаклхэмрэ цензурэр кІэлъыплъыным теухуа законыр. А законым ехьэлІауэ гуапэ пщымыхъун псалъэ куэд жаІащ. Зы лъэныкъуэкІэ, ар и телъхьэт къэрал щэхухэр хъумэным, нэгъуэщІ лъэныкъуэкІэ, депутат Юлиуш Браун зэрыжиІамкІэ, «абы Іэмал яритырт пщІы яупсыну икІи а пщІыр къыщІэбгъэщыну хуит уищІыртэкъым, зэгуэрым и щІэр ягъэуплъыну Іэмал яритырт, ауэ ягъэуплъиам зигъэкъэбзэжыну хуит ищІыртэкъым». Цензурэр игъэкІуэдыжкІэрэ, жиІащ депутат Игнаци Чежик, сеймым обществэм хуитыныгъэщІэхэр къыхуэзІуех.

Щызэныкъуэкъуэхэм щыгъуэ нэхъыщхьэу гулъытэ хуащІащ цензурэр зэрагъэкІуэдыжым къыхэкІыу печатым теухуа законыр ирагъэуващ цІыху 60-ри Ашдод кІалэм пэгъунэгъуу щекІ щызэІуащэ фабрикэм щолажьэ. «Керьят-Ям щІыпІэм советскэ дохутырхэм уэрамхэр щапхъэнкІэ». — жеІэ цІыхухэр лэжьапІэ гъэувыныкІэ израильскэ службэм и генеральнэ директор Давид Менэ. Журт агентствэ иммиграцэ .Іуэхухэр зезыхуэм и шхапІэм цІылажьэ шхын зехьэхэм ящыщ зы цІыхубзыр мазитІ и пэкІэ Сыбырым дохутыру щылажьэу щытащ.

ЛэжьапІэншэхэр иджыпсту Израилым процент 8,9-рэ щохъу. Ар нужьрей илъэс 23-м къриубыдэу бжыгъэ нэхъ ин дыдэщ.

Лэжьапlэншэхэр щыкуэдщ

ЛОНДОН. (ТАСС). Израилым псэукІэщІэ къыщилъхьэуэну мыкІуэ щІыкІэ Юрий Мельман Ленинград математикыну щылэжьащ. Иджыпсту ар таксисту мэлажьэ. А щапхъэр къыщехь Рейтер агентствэм и корреспондентым Иерусалим иритыкІ хъыбарым. Абы къызэрыгъэлъагъуэмкІэ, лэжьапІэншэхэр зэрыкуэдым къыхэкІыу Израилым лэжьыгъэ Іэнатіэ гуэр къыщыбгъуэтыныр гугъапІэншэщ.

ЩІэныгъэ нэхъыщхьэ зиІэ, советскэ журтхэу щыта цІыху 50-м нэблагъэм Реховот кІалэм лэжьыгъэу щаІэр нэгъуэщІ къэрал ирагъэщэну пхъэщхьэмыщхьэр зэкІуэщІылъхьэнырщ. Советскэ Союзым иІэпхъукІа нэгъуэщІ цІыху 60-ри Ашдод кІалэм пэгъунэгъуу щекІ щызэІуащэ фабрикэм щолажьэ. «Керьят-Ям щІыпІэм советскэ дохутырхэм уэрамхэр щапхъэнкІэ». — жеІэ цІыхухэр лэжьапІэ гъэувыныкІэ израильскэ службэм и генеральнэ директор Давид Менэ. Журт агентствэ иммиграцэ .Іуэхухэр зезыхуэм и шхапІэм цІылажьэ шхын зехьэхэм ящыщ зы цІыхубзыр мазитІ и пэкІэ Сыбырым дохутыру щылажьэу щытащ.

ЛэжьапІэншэхэр иджыпсту Израилым процент 8,9-рэ щохъу. Ар нужьрей илъэс 23-м къриубыдэу бжыгъэ нэхъ ин дыдэщ.

Нэгъуэщlу бгъэдыхьапхъэщ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Бушим администрацэм куууэ ягъэхъуэжын хуейщ Афганистаным хуэгъэзауэ иригъэкІуэкІ политикэм. Соединенэ Штатхэм ягъэбэуун хуейщ оппозицэм и гупхэм Іэщэ яхуегъэщэныр, а къэралым щыпсынкІэ къуэдзэ, щІауэ щекІуэкІ илъэс къэс хохъуэ. Советыдзэхэр ирашыжа нужь моджахьэдхэм Афганистаным щекІуэкІ зауэ-щхьэкІэ зэщІэубытыныгъэ хэлъыжыну. къегъэлъагъуэ газетым. Советыдзэхэр Афганистаным зарашыжрэ илъэс блэкІа пэтми, зауэр къэралым щыпсынкІэ икІи абы хэкІуадэхэм я бжыгъэм махуэ къэс хохъуэ. Советыдзэхэр ирашыжа нужь моджахьэдхэм я щІыкІэр зэрагъэмэщІэнур жаІащ.

Дизайнер ныбжьыщІэр дауэ хъуну? Япэ щІыкІэ абы ахъщэкІэ дэІэпыкъунущ, и Іэщlагъэмкlэ лажьыгъэ къыхуагъэтыну нужь итыныщ, итІанэ ар ихъуэжыну чанщІэгъэ зыхуэхъуэкъэм елэжьынымкІэ. Ноби Іоферу елэжьэ нэхъыфІщ — дэри щызэлъфыщ. Зи Іэщlагъэр зыхуэхъуэкъэм елэжьынымкІэ Іуэхугъуэ ахъщэр спортым ирилажьэну жиІэу бюром итыщщ, къалэ транспортым ирилажьэну игъэкІуэщ. Щіэлэр абыкІэ ахъщэ ирагъэкІынукъым.

Управленэм и бюром сызэрыщІэса зэманым къызэрыгъэпэщынымкІэ, илъэс зыхуэхъуэкъэм елэжьынымкІэ, илъэс къэс мэкъумэш хозяйствэм и специалистхэр гъэжьащ. Мы гъэм минеральнэ удобренэ щахъумэну гъуэщІым къыхэщІыкІа зэпкърагъэхьэ складу 4 республикэм къыІэрыхьэнущ.

КъэкІыгъэхэр хъумэныкІэ республиканскэ станцыр сыт щыгъуи кІэлъоплъ хадэхэкІ къэкІыгъэу ящІэм нитрату хэлъым. Абы мэкъумэщхэкІхэм апхуэдэу хэлъыр гъэмэщІэнымкІэ чэнджэщхэр зэхилъхьащ. Станцым и лэжьакІуэхэм я нэІэ трагъэтщ пестицидхэр тэмэму къызэрагъэсэбэпым, къэкІыгъэхэм апхуэдэу къыхэнэм, щхъуэхьу хэлъыр нэхъ мащІэ зэрыхъуным.

Щыуагъэ хъунт, куэншыбыр хъумэным, къэгъэсэбэпыным пыщІа Іуэхугъэм ныкъусаныгъэ хэмылъу жыпІэныр. Цэом япэрауэ, куэншыбыр зэрызэбградэ агрегатхэм я пІэкІэ ар тракторкІэ зэхуэмыдэу зэбгратхъу, щІым тэмэму хэгъэзэгъа хъуркъым. Хозяйствэ куэдым куэншыбым хьэуазэ, фосфорнэ удобренэ, щІы, мэкъумалапхъэ шхахуэхэр хэлъу компост къыхащІыкІыркъым, абыкІэ Прохладнэ, Майскэ, Аруан районхэм я хозяйствэ щхьэхуэхэм опыт хъарзынэ яІэ пэтми.

Псом хуэмыдэу гулъытэ хэха хуащІын хуейщ дыкъэзыухъуреихь дунейм хуабжьу зыуцІэпІ джэдвеймрэ кхъуэвей ткІуаткІуэмрэ. Абыхэм хьэуазэ, къэкІыгъэ лъабжьэхэр, фосфогипс хэлъхьауэ гъэбэтауэ компост къыхэщІыкІын хуейщ, итІанэ хьэуар имыуцІэпІу куэнлыо хъарзынэ къышхухэщІыкІынущ.

Иджыблагъэ химизацэмкІэ республиканскэ станцым и лэжьакІуэхэм къапщытащ Дзэлыкъуэ районым и хозяйствэ щхьэхуэхэм куэншыбымрэ минеральнэ удобренэхэмрэ зэрыщахъумэ щІыкІэр икІи ныкъусаныгъэшхуэхэр къыщІагъэщащ.

«Белокаменский» совхозым минеральнэ удобренэхэр щихъумэн иІэкъым, ахэр зыщІэлъ навесым и щхьэм хуабжьу къыпхож. Аммини мэ шыгъуу тонни 2 щІыбым щахъумэу къыщІэкІащ. Іэщ комплексыр къуажэм пэгъунэгъуу щауухащи, абы уэсым, уэшхым къытралъэсыкІыр Дзэлыкъуэ нэсым хэлъадэ.

Минеральнэ удобренэхэр зыкІи нэхъ щІагъэуэу щахъумэркъым «Кавказ» колхозми, зыщІалъхьан азрамыІэм къыхэкІыу уэшхым елъэс. Къапщытэныгъэр щекІуэкІа махуэм есанэ бригадэм и хьэсэбгъум щІэмыуфауэ, фІэкІуэну. Къапщытэмэ, а законым хуащІ дэщІыгъуныгъэхэм къагъэлъагъуэ газетыщІэхэмрэ журнальщІэ, хэмрэ къыдэрыгъэІуахыкІэ хуитыныгъэр судым бгъэдэлъын хуейуэ.

МЕХИКЭ. Іэщэкіэ зэщІэузэда никарагуанскэ контрреволюцэм къагъэуващ сандинистскэ народнэ армэм зауэныр зэрыщигъэтымкІэ шэсыпІэ быдэ цувэн хуейуэ икІи жиІащ езыхэм я подразделенэхэр Іэщэнэ щащІынур, ахэр щызэбграуТІыпщыкІыжынур абы щыгъуэу.

«Никарагуанскэ зыпэщІэсэныгъэм» и лІыкІуэ Александро Асеведэ къыхигъэбелджылыкІащ антисандинистхэм Іэщэкіэ зэщІауэзда я гупхэм дежкІэ Іэщэнщэ зыщащІыну пІалъэ пыухыкІа зэрыщымыІэр, мыдрейуэ сандинистхэм мы гъэм апрелым и 25-м, властыр Виолетэ Барриос де Чаморро и правительствэм щратыну мазитІ хуэм ирихьэлІэу фІэкІыпІэ имыІэу я Іэщэр ягъэтІылъын зэрыхуейр.

ООН, Кубэм нэгъуэщІ къэрал Іуэхухэмкіэ и министрым и заместитель, Кубэм и лІыкІуэу ООН-м зэпымыууэ щыІэ Рекардо Аларкон ООН-м гу лъригъэтащ «ТВ-марти» американскэ телестанцым Кубэм хуэгъэзауэ телевизоркІэ итхэм иджыри зарыпищэм.

Хьэгъэщагъэ зыхэлъ а тынхэр хуэунэтІащ къалащхьэр здэщыІэ щІыпІэр зыхыхьэ провинцитІым, жиІащ абы ООН-м информацэмкІэ и комитетым и сессием къыщыщыпсалъэм. Ахэр гаванскэ телевиденэм зэран хуохъу 13-нэ каналым ирилэжьэнымкІэ. Апхуэдэ Іуэхущіафэр дэ къыдолъытэ Кубэм и щхьэхуитыныгъэм емызэгъыу ялэжь Іуэхугъуэу. Ар длэжьын хуей хъунущ апхуэдэ агрессием зыщыпхъумэн папщІэ. Р. Аларкон ар къилъытащ международнэ правэр, мыхьэнэшхуэ зиІэ международнэ документэр къызэпыудыныгъэу. **(ТАСС, апрелым и 12-м).**

ИТАЛИЕ. Милан и хьэуар кІуэ пэтми нэхъ фІей мэхъу. Ар луцІэпІ автомашинэхэм, промышленнэ предприятэхэм хьауам хаутІыпщхьэ Іугъуэхэм.

СУРЭТЫМ: регулировщикхэр респираторхэр яІулъу лэжьэн хуей мэхъу.

(ТАСС).

Зэрыгугъам хуэдэу

— ЩІыхухэм уемыущІ, ахэр тэмакъкІэщІ хъуахэщ, —жеІэ бюром и директорым и заместитель Тересэ Попель. — ЛэжьапІэншэхэр щатх пэшым ущІэсэшэнщи, псори зэхэпхынщ.

Арати, Варшавэ и цІыхубэ советым лэжьапІэхэмрэ социальнэ Іуэхухэмкіэ и управленэм и бюром и лэжьакІуэ гуэрым и стІолым сыбгъэдагъэтІысхьащ. Предприятэхэм, щІэныгъэ-къэхутакІуэ институтхэм, общественнэ организацэхэм къыІуагъэкІа куэд кІалынджорым тесщ. Пэшым къыщІыхьа датхэмэри и къекІуэкІыгъэхэмкІэ цІыхухэм зэрадэІэпыкъуну, и Іэщlагъэмкlэ лажьыгъэ къыхуагъэтыну ямыжьу щытар мин 35-рэщ. Польшэм лэжьапІэншэу иси тепщІыхьмэ, ар процент 0,3-рэ яхуэхъуу аращ. Лэжьапіэ къызэрыгъэтІылъыр абы белджылыуэ къегъэлъагъуэ. Правительствэм хэтхэм щыІэ народнэ хозяйствэр илъэс куэд лъандэрэ зыхэт кризисым къыхэщІыкІэ щІэпІэр зыхуэдэ гугъуехь Іэджэ яшэчын хуей зэрыхъунур. Абы Польшэ Республикэм и социал - демократие тогъэзыхьыкъ. «Зэкъуэлэгъуэ» профцентрым правительствэм къалэн щищІащ лажьапІэм Іуэгъэкі цІыхухэм зэрадэІэпыкъуну. Шіэлэр абыкІэ къуэпсэу мыгъэмэ, длэжьэ ахъщэ ирагъэкІынукъым.

Управленэм и бюром сызэрыщІэса зэманым къызэрыгъэпэщынымкІэ, илъэс зыхуэхъуэкъэм елэжьынымкІэ, илъэс къэс мэкъумэш хозяйствэм и специалистхэр гъэжьащ. Мы гъэм минеральнэ удобренэ щахъумэну гъуэщІым къыхэщІыкІа зэпкърагъэхьэ складу 4 республикэм къыІэрыхьэнущ.

КъэкІыгъэхэр хъумэныкІэ республиканскэ станцыр сыт щыгъуи кІэлъоплъ хадэхэкІ къэкІыгъэу ящІэм нитрату хэлъым. Абы мэкъумэщхэкІхэм апхуэдэу хэлъыр гъэмэщІэнымкІэ чэнджэщхэр зэхилъхьащ. Станцым и лэжьакІуэхэм я нэІэ трагъэтщ пестицидхэр тэмэму къызэрагъэсэбэпым, къэкІыгъэхэм апхуэдэу къыхэнэм, щхъуэхьу хэлъыр нэхъ мащІэ зэрыхъуным.

Щыуагъэ хъунт, куэншыбыр хъумэным, къэгъэсэбэпыным пыщІа Іуэхугъэм ныкъусаныгъэ хэмылъу жыпІэныр. Цэом япэрауэ, куэншыбыр зэрызэбградэ агрегатхэм я пІэкІэ ар тракторкІэ зэхуэмыдэу зэбгратхъу, щІым тэмэму хэгъэзэгъа хъуркъым. Хозяйствэ куэдым куэншыбым хьэуазэ, фосфорнэ удобренэ, щІы, мэкъумалапхъэ шхахуэхэр хэлъу компост къыхащІыкІыркъым, абыкІэ Прохладнэ, Майскэ, Аруан районхэм я хозяйствэ щхьэхуэхэм опыт хъарзынэ яІэ пэтми.

Псом хуэмыдэу гулъытэ хэха хуащІын хуейщ дыкъэзыухъуреихь дунейм хуабжьу зыуцІэпІ джэдвеймрэ кхъуэвей ткІуаткІуэмрэ. Абыхэм хьэуазэ, къэкІыгъэ лъабжьэхэр, фосфогипс хэлъхьауэ гъэбэтауэ компост къыхэщІыкІын хуейщ, итІанэ хьэуар имыуцІэпІу куэнлыо хъарзынэ къышхухэщІыкІынущ.

Иджыблагъэ химизацэмкІэ республиканскэ станцым и лэжьакІуэхэм къапщытащ Дзэлыкъуэ районым и хозяйствэ щхьэхуэхэм куэншыбымрэ минеральнэ удобренэхэмрэ зэрыщахъумэ щІыкІэр икІи ныкъусаныгъэшхуэхэр къыщІагъэщащ.

«Белокаменский» совхозым минеральнэ удобренэхэр щихъумэн иІэкъым, ахэр зыщІэлъ навесым и щхьэм хуабжьу къыпхож. Аммини мэ шыгъуу тонни 2 щІыбым щахъумэу къыщІэкІащ. Іэщ комплексыр къуажэм пэгъунэгъуу щауухащи, абы уэсым, уэшхым къытралъэсыкІыр Дзэлыкъуэ нэсым хэлъадэ.

Минеральнэ удобренэхэр зыкІи нэхъ щІагъэуэу щахъумэркъым «Кавказ» колхозми, зыщІалъхьан азрамыІэм къыхэкІыу уэшхым елъэс. Къапщытэныгъэр щекІуэкІа махуэм есанэ бригадэм и хьэсэбгъум щІэмыуфауэ, фІэкІуэну. Къапщытэмэ, а законым хуащІ дэщІыгъуныгъэхэм къагъэлъагъуэ газетыщІэхэмрэ журнальщІэ, хэмрэ къыдэрыгъэІуахыкІэ хуитыныгъэр судым бгъэдэлъын хуейуэ.

МЕХИКЭ. Іэщэкіэ зэщІэузэда никарагуанскэ контрреволюцэм къагъэуващ сандинистскэ народнэ армэм зауэныр зэрыщигъэтымкІэ шэсыпІэ быдэ цувэн хуейуэ икІи жиІащ езыхэм я подразделенэхэр Іэщэнэ щащІынур, ахэр щызэбграуТІыпщыкІыжынур абы щыгъуэу.

«Никарагуанскэ зыпэщІэсэныгъэм» и лІыкІуэ Александро Асеведэ къыхигъэбелджылыкІащ антисандинистхэм Іэщэкіэ зэщІауэзда я гупхэм дежкІэ Іэщэнщэ зыщащІыну пІалъэ пыухыкІа зэрыщымыІэр, мыдрейуэ сандинистхэм мы гъэм апрелым и 25-м, властыр Виолетэ Барриос де Чаморро и правительствэм щратыну мазитІ хуэм ирихьэлІэу фІэкІыпІэ имыІэу я Іэщэр ягъэтІылъын зэрыхуейр.

ООН, Кубэм нэгъуэщІ къэрал Іуэхухэмкіэ и министрым и заместитель, Кубэм и лІыкІуэу ООН-м зэпымыууэ щыІэ Рекардо Аларкон ООН-м гу лъригъэтащ «ТВ-марти» американскэ телестанцым Кубэм хуэгъэзауэ телевизоркІэ итхэм иджыри зарыпищэм.

Хьэгъэщагъэ зыхэлъ а тынхэр хуэунэтІащ къалащхьэр здэщыІэ щІыпІэр зыхыхьэ провинцитІым, жиІащ абы ООН-м информацэмкІэ и комитетым и сессием къыщыщыпсалъэм. Ахэр гаванскэ телевиденэм зэран хуохъу 13-нэ каналым ирилэжьэнымкІэ. Апхуэдэ Іуэхущіафэр дэ къыдолъытэ Кубэм и щхьэхуитыныгъэм емызэгъыу ялэжь Іуэхугъуэу. Ар длэжьын хуей хъунущ апхуэдэ агрессием зыщыпхъумэн папщІэ. Р. Аларкон ар къилъытащ международнэ правэр, мыхьэнэшхуэ зиІэ международнэ документэр къызэпыудыныгъэу. **(ТАСС, апрелым и 12-м).**

ИТАЛИЕ. Милан и хьэуар кІуэ пэтми нэхъ фІей мэхъу. Ар луцІэпІ автомашинэхэм, промышленнэ предприятэхэм хьауам хаутІыпщхьэ Іугъуэхэм.

СУРЭТЫМ: регулировщикхэр респираторхэр яІулъу лэжьэн хуей мэхъу.

(ТАСС).

Зэрыгугъам хуэдэу

— ЩІыхухэм уемыущІ, ахэр тэмакъкІэщІ хъуахэщ, —жеІэ бюром и директорым и заместитель Тересэ Попель. — ЛэжьапІэншэхэр щатх пэшым ущІэсэшэнщи, псори зэхэпхынщ.

Арати, Варшавэ и цІыхубэ советым лэжьапІэхэмрэ социальнэ Іуэхухэмкіэ и управленэм и бюром и лэжьакІуэ гуэрым и стІолым сыбгъэдагъэтІысхьащ. Предприятэхэм, щІэныгъэ-къэхутакІуэ институтхэм, общественнэ организацэхэм къыІуагъэкІа куэд кІалынджорым тесщ. Пэшым къыщІыхьа датхэмэри и къекІуэкІыгъэхэмкІэ цІыхухэм зэрадэІэпыкъуну, и Іэщlагъэмкlэ лажьыгъэ къыхуагъэтыну ямыжьу щытар мин 35-рэщ. Польшэм лэжьапІэншэу иси тепщІыхьмэ, ар процент 0,3-рэ яхуэхъуу аращ. Лэжьапіэ къызэрыгъэтІылъыр абы белджылыуэ къегъэлъагъуэ. Правительствэм хэтхэм щыІэ народнэ хозяйствэр илъэс куэд лъандэрэ зыхэт кризисым къыхэщІыкІэ щІэпІэр зыхуэдэ гугъуехь Іэджэ яшэчын хуей зэрыхъунур. Абы Польшэ Республикэм и социал - демократие тогъэзыхьыкъ. «Зэкъуэлэгъуэ» профцентрым правительствэм къалэн щищІащ лажьапІэм Іуэгъэкі цІыхухэм зэрадэІэпыкъуну. Шіэлэр абыкІэ къуэпсэу мыгъэмэ, длэжьэ ахъщэ ирагъэкІынукъым.

Управленэм и бюром сызэрыщІэса зэманым къызэрыгъэпэщынымкІэ, илъэс зыхуэхъуэкъэм елэжьынымкІэ, илъэс къэс мэкъумэш хозяйствэм и специалистхэр гъэжьащ. Мы гъэм минеральнэ удобренэ щахъумэну гъуэщІым къыхэщІыкІа зэпкърагъэхьэ складу 4 республикэм къыІэрыхьэнущ.

КъэкІыгъэхэр хъумэныкІэ республиканскэ станцыр сыт щыгъуи кІэлъоплъ хадэхэкІ къэкІыгъэу ящІэм нитрату хэлъым. Абы мэкъумэщхэкІхэм апхуэдэу хэлъыр гъэмэщІэнымкІэ чэнджэщхэр зэхилъхьащ. Станцым и лэжьакІуэхэм я нэІэ трагъэтщ пестицидхэр тэмэму къызэрагъэсэбэпым, къэкІыгъэхэм апхуэдэу къыхэнэм, щхъуэхьу хэлъыр нэхъ мащІэ зэрыхъуным.

Щыуагъэ хъунт, куэншыбыр хъумэным, къэгъэсэбэпыным пыщІа Іуэхугъэм ныкъусаныгъэ хэмылъу жыпІэныр. Цэом япэрауэ, куэншыбыр зэрызэбградэ агрегатхэм я пІэкІэ ар тракторкІэ зэхуэмыдэу зэбгратхъу, щІым тэмэму хэгъэзэгъа хъуркъым. Хозяйствэ куэдым куэншыбым хьэуазэ, фосфорнэ удобренэ, щІы, мэкъумалапхъэ шхахуэхэр хэлъу компост къыхащІыкІыркъым, абыкІэ Прохладнэ, Майскэ, Аруан районхэм я хозяйствэ щхьэхуэхэм опыт хъарзынэ яІэ пэтми.

Псом хуэмыдэу гулъытэ хэха хуащІын хуейщ дыкъэзыухъуреихь дунейм хуабжьу зыуцІэпІ джэдвеймрэ кхъуэвей ткІуаткІуэмрэ. Абыхэм хьэуазэ, къэкІыгъэ лъабжьэхэр, фосфогипс хэлъхьауэ гъэбэтауэ компост къыхэщІыкІын хуейщ, итІанэ хьэуар имыуцІэпІу куэнлыо хъарзынэ къышхухэщІыкІынущ.

Иджыблагъэ химизацэмкІэ республиканскэ станцым и лэжьакІуэхэм къапщытащ Дзэлыкъуэ районым и хозяйствэ щхьэхуэхэм куэншыбымрэ минеральнэ удобренэхэмрэ зэрыщахъумэ щІыкІэр икІи ныкъусаныгъэшхуэхэр къыщІагъэщащ.

«Белокаменский» совхозым минеральнэ удобренэхэр щихъумэн иІэкъым, ахэр зыщІэлъ навесым и щхьэм хуабжьу къыпхож. Аммини мэ шыгъуу тонни 2 щІыбым щах

Зэрыгугъам хуэдэу

— Цыхухэм уемыупщI, ахэр тэмакъэIэщI хъуахэщ, —жеIэ бюром и директорым и заместитель Тересэ Попель. — ЛэжьапIэшхэр щатх пэшым уцIэсшэнщи, псори зэхэпхыпщ.

Арати, Варшавэ и цIыхубэ советым лэжьапIэхэмрэ социальнэ Iуэхухэмкlэ и управленэм и бюром и лэжьакIуэ гуэрым и стIолым сыгъэдагъэтIысхьащ. Предприятэхэм, щIэныгъэ-къэхутакIуэ институтхэм, общественнэ организацэхэм къыIуагъэкIа куэд кIальындорым тесщ. Пэшым къыщIыхьэ дэтхэнэри и къекIуэкIыкIам хуэм дыдэу, нэщхъейуэ топсэлъыхь. Абы жиIэр адрей стIолым бгъэдэсым зэхихмэ нахь къещтэ. Ар «зыхуэмейхэм» ящыщ хъуащ.

Къалащхьэм дэт вуэхэм ящыщ зы дизайнер IэщIагъэ иIэу къазыуха щIалэщIэ къыщIыхьащ. Нэгъабэ ар и щхьэ хуэлажьэм и фирмэм Iутащ. Ар зэрыхуейуэ зэрылажьэ хабзэр къагъэсэбэпыну правительствэм унафэ къищта нэужь, дэтхэнэ злотыхри ябжу щIадзащ, ахъщэ лей зэрамыгъэкIуэдыным егупсысу хуежьащ. Нэгъабэ уасэхэм процент 700-кIэ заIэтащ. Ар зэрызэтрагъэувыIэн программэ премьерым и заместитель Л. Бальцерович зэхилъхьащ. Правительствэм нахуэу жиIащ а программэр щагъэзащIэкIэ цIыхухэм я псэукIэр аргуэру процент 20-кIэ нэхъыкIэ зэрыхъунур. КIэщIу жыпIэмэ, Iуэхур зэрагугъам хуэдэу къыщIокI.

Нэгъабэ и еплIанэ кварталым къэралым цIыху Iумыту лэжьапIэ IэнатIэ мин 256-рэ щылэмэ, январым и 31-м ирихьэлIау къэнэжауэ щытар мин 35-рэщ. Пользэм лажьапIэншэу иным тепщIыхьмэ, ар процент 0,3-рэ ихуэхъуу аращ. ЛэжьапIэ мэхъэрыгъэтыгъуэйр абы белджылы къегъэлъагъуэ. Правительствэм хэтхэм зэрыжаIэмкIэ, народнэ хозяйствэр илъэс куэд лъандэрэ зыхэт кризисым къыхэшын щхьэкIэ апхуэдэ гугъуехь Iэджэ яшэчын хуей зэрыхъунур. Абы Польшэ Республикэм и социал - демократиер тогузэвыхь. «Зэзэгъыныгъэ» проф центрым правительствэм къалэн щиIащ. лэжьапIэм Iуагъэкl цIыхухэм зэрадзIэпыкъун хабзэ иубзыхуну.

Цыхухэм лэжьапIэ къахуэзыгъэт бюром аргуэру дгъэзэжынщ. Дизайнерыр апхуэдизкIэ укIытати, и Iитыр здихьынур ищIэртэнным. Цыхубзым абы итхынур Iадэбу жриIащ. Лэжьапlэшхэм паспорт, цылэжьам кърихэ справкэ, заявленэ иIыгъын хуейщ. Зы мазэ дэкIмэ, бюром абы къилэжьу щытам и процент 70 иритынущ. Мазик нэужьым дэIэпыкъугъэр ягъэмащIэ. Къыхуагъэта лажьапIэмкIэ тIэу е щэ акъылэгъу мыхъумэ, ахъщэ ирамытыну хуитщ.

Дизайнерым и Iуэхур щIагъуэкIым. ЩIэныгъэ нахъыщхьэрэ курытрэ яIэу иджыпсту Варшавэ дэс лажьапIэшхэ 900-м нэблагъэм Iэнатlэу ирагъэлъагъур 200-м тIэкIукIэ щIигъуу аращ. Дизайнерхэм зыри щIэупщIэркъым. Зыхуейхэр бухгалтер, администратор, инженер хуэдэхэрщ. Рабочэхэм я Iуэхур нэхъыфIщ. Абыхэм лажьапIэ ягъуэтынущ. Ауэ предприятэ 50-м нэблагъэм я цIыхухэр зэрагъэмэщIэнур жаIащ.

Дизайнер ныбжьыщIэр дауэ хъунущ? Япэ щыIэ абы ахъщэкIэ дэIэпыкъуныр. И Iэщlагъэмкlэ лажьапIэ къахуагъэтынму ауэ итынущ, игьэмэ ар къэзыгъэлъагъуэ дипломыр хуэхъунущ. Шоферу едэжэ нэхъыфIщ—дани щылэжьафынущ. Зи IэщIагъэр зэхъуэжэхэм еджэным трагъэкIуэдэну ахъщэр бюром итынущ, къалэ транспортым ирилэжьэну игъэкIуэнущ. ШIалэр абыкIэ ахъылагъэу мыхъумэ, дапэкIэ ахъщэ иратыжынукъым.

Управленэм и бюром сызэрыщIэса зэманым къызэрызгурыIуамкIэ, илъэс зыкIыпIэ лъандэрэ мылажьэ куэд абы макIуэ. Апхуэдизрэ щIыщысамкIэ щеупщIкIэ, азэхэхауэ жауап кIэтырщым. ЦIыхубз гуэрым и лIым и улахуэмкIэ зэрыпсэуар, иджы ар зэраримыкIуэкIыр жиIащ. ПТУ-р кIуэха науэ хъыджэбз ныбжьыщIэ цIыкIу илъэситкIэ ыгуэрхэр къищэху-ищэжу псэущ, иджы сатум теуха хабзэщIэ зэрагъэуврэ и Iуэхур къикIыжыркъым.

Тересэ Попель зэрыжиIамкIэ, бюром къажIуэхэм я Iыхьэ ныкъуэм нэблагъэр сондэджэру щытахэрщ. Я лэжьапIэр зыфIэкIуэдахэр иджыкIэ куэд хъуркъым. Зэрыхуейуэ зэрылэжьэну хабзэм къару игъэзту щIидза къудейуэ аращ. Мазитl дIэкIмэ, дауэ хъуну?

— Адрейхэми хуэдэу, сэри дяпэкIэ Iуэхур ефIэкIуэну си гугъэщ, — жеIэ Тересэ.

ПЕРШИН Андрей,
ТАСС-м и корр.
Варшавэ.

Нэгъуэщlу бгъэдыхьапхъэщ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Бушы администрацэм кууэ ящгъахъуэжьын хуейщ Афганистаным хуэгъэзауэ иригъэкIуэкI политикэм. Соединенэ Штатхэм ягъэбэяун хуейщ оппозицэм и гупхэм Iэщэ яхуегъэшэныр, а къэралым илъэс куэд щIауэ щекIуэкI граждан зауэм кIэ етын папщIэ. Апхуэдэ Iуэху еплъыкIэхэр къытредзэ «Кристен Сайенс Монитор» американскэ газет цIэрыIуэм.

США-м и дежкIэ и зэман хъуащ зи цIыхухэр лъыгъажэ зауэм иригъашэ Афганистаным и Iуэхум щIэрыщIэу еплъыжыну, къегъэлъагъуэ газетым. Советыдзэхэр Афганистаным зарырашыжрэ илъэс блэкIа пэтми, зауэр къэралым щыувыIакъым икIи абы хэкIуадэхэм я бжыгъэм махуэ къэс хохъуэ. Советыдзэхэр ирашыжа нужь моджахеддхэм псынщIэ дыдэу текIуэныгъэ къахьыну Унэ хужьымрэ ЦРУ-мрэ зэрыщыгугъам къикIа щыIэкъым. Абы къыщымынэу, Джелалабад, Кандагар, Хост къалэхэм ебгъэрыкIуэным теухауэ я мурадхэри къайхъулIакъым

Правительствэм жиIар

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Королу шыта Михай Румынием къэкIуэну мурад зэрищIам къыхэкIыу мыбы къыщытрадзащ румынскэ правительствэм жиIар. Абы, къэштэмэ, къыщыгъэлъагъуащ майм и 20-м екIуэкIыну хэхыныгъэхэм япэ къихуэу Михай къэкIуэну зэрымыарэзыр ВСНС-м хыхьэ политическэ партхэм я унафэщIхэм зэрыжаIар. Абыхэм къалъытэ Михай и мурадым теухуауэ къаIэта пропагандист псалъэмакъыр хэхыныгъэхэм я пэ къихуэу екIуэкIыну бэнэныгъэм узыщыхуэмейуэ, абы залымыгъэ IуэхущIафэхэмрэ узыхуэнэжыр къыщIэкIынымкIэ хъунущ.

Королу щытар къыщыкIуэну зэманыр хэхыныгъэхэм я пэ къихуэ кампанием, экстремист гуп зэмылIэужьыгъуэхэм цIыхухэр залымыгъэм къыщыхурадзэ лъэхъэнэм зэрырихьэлIэм хыхэкIыу, къыщыхегъэбелджылыкI правительствэм жиIам, кIуэ пэтми нахъ нэрылъагъу мэхъу Михай и къэкIуэныгъэм зэныкъуэкъуэхэр нэхъ куу зэрищIынур икIи абы езым и щхьэм дежкIи шынагъуэ зэрыпылъынур.

Королу щытар къыщыкIуэну зэманыр хэхыныгъэхэм я пэ къихуэ кампанием, экстремист гуп зэмылIэужьыгъуэхэм цIыхухэр залымыгъэм къыщыхурадзэ лъэхъэнэм зэрырихьэлIэм хыхэкIыу, къыщыхегъэбелджылыкI правительствэм жиIам, кIуэ пэтми нахъ нэрылъагъу мэхъу Михай и къэкIуэныгъэм зэныкъуэкъуэхэр нэхъ куу зэрищIынур икIи абы езым и щхьэм дежкIи шынагъуэ зэрыпылъынур.

ФРАНЦУЗ МЭКЪУМЭШЫЩIЭМ И IУЭХУ ЕПЛЪЫКIЭР

Жан-Мишель Жарри ящыщщ къэралыр зыгъашхэхэм, абы щыгъуэми и ныбэ изу зыгъашхэхэм. Абы къищынэмыщIауи ахэм къалажьым щыщ Iыхьэр Францием ираш, къэралым фейдэшхуэ къыхуихьу.

— Сэ сыфермерщ е, фи дежи япэм щыжаIэу зэрыщытащи, сыщхьэзакъуэрылажьэ мэкъумэшыщIэщ, уеблэмэ «кулак» къысхужьIэ хъунущ, ауэ сэ пщылI сиIэкъым. Лажьэр сэрэ пенсием кIуа си шынэхъыкъымрэщ, — жеIэ Жан-Мишель.

Дэ къызыхыдоплъыхь гьатхэ уэтIпсытIым щхьэкIэ къэмынэу къабзэу зэлъыIуха, зыдэщымылъыпхъэ зыри щыщымылъ хозяйствэр.

— Француз фермэр зищIысыр сыт? — соупщI зи щIапIэр къэтплъыхьым.

— Ар, псом япэрауэ, ин дыдэу щымыт хозяйствэщ, — жеIэ Жан-Мишель. — Гектар 70 щIыуэ сиIэщ си адэм къыщIэнауэ. Ауэ ар пщIэншэу къысIэрыхьауэ жыпIэ хъунукъым, ди дежи щызекIуэ законым икъу иткIэ щIым и уасэм и Iыхьэ щанитIыр къэралым естын хуей хъуащ, илъэсипщIитI хъууэ абы сытелэжьыхь пэтми, иджыри къыздэсым процент, мылъкум техьэ налогыр сот. Нэхъыщхьэу сызэлэжьыр шкIэ къэгъэхъунырщ. Жэм блыщIым наблагъэ зызохъуэри шкIэуэ апхуэдиз илъэс къэс къалъхуу, мази 7—8 ныбжьым иту Сен—Ирье—ла—Порш коммунэм щыщ си ныбжьэгъухэм ягъэшхэну язот е дызэрыззгурыIуам икъ иткIэ Италием изогъаша.

— Уи хэхъуэр куэд хъурэ?

— Сripсэуну схурокъу, — къыпогуфIыкI ар. ИпэжыпIэкIэ хуэкъуейсыкъым: тIууэ зэтет унэр екIуу унэлъащIэ лъапIэкIэ гъэщIэрэщIащ, радиоаппаратурэ зэмылIэужьыгъуэхэр щIэтщ. Трактор, прицеп иIэщ, а псом нэмыщIуи пенсэфI къызыхэкIын взносхэр социальнэ страховзнэмкIэ кассэ зэмылIэужьыгъуэхэм хелъхьэ. Унагъуэми сабиих щIэсщ, нэхъыжь дыдэ щIалэм илъэс 21-рэ и ныбжьу. нэхъыщIэ дыдэ хъыджэбз цIыкIур илъэсий фIэкI мыхъуауэ.

— Францием фермеру ущыщытыну тынщкъым, — жеIэ Жарри, — псом хуэмыдэу мэкъумэшыщIэ IэщIагъэм и пщIэр нэхъ лъахъшэ щыхъу, зыужьыныгъэшхуэ зыгъуэта хозяйствэхэм къалэжьыр щащэнумкIэ зэныкъуэкъуэшхуэ яку дэлъ щыхъуа ди зэманым. — Предприятэ гуэрым ущылэжьэныр нэхъ тынщщ, сэ типографскэ рабочэуи къалэ цIыкIу гуэрым сыщылэжьащ. МыIейуи къэзлэжьырт, ауэ ди адэм деж къэзгъэзэжын хуей хъури мэкъумэшыщIэу сыкъыщIидзыжащ. Иджы абы зыкIи сыхущIегъуэжыркъым. Си ныбжьэгъуэм срагъусэу илъэс зыбжанэ и пэкIэ мэкъумэш техникэр зэгъусэу къэгъэсэбэпынымкIэ кооператив (КЮМА) къызэдгъэпэщащ. Псори зэхэту машинэ 18 диIэщ. Ахэр къэщэхуным дэтхэнэми ахъшэ быгъэ пыухыкIа хилъхьащ. Хэт и дежкIи Iэмал имыIэу игъэзэщIэн хуей Iуэхугъуэщ техникэм хуэсакъыныр, и зэманым кIришэлIэжыныр. Уи зэранкIэ техникэр къутамэ, абы папщIэ ахъшэ птын хуейщ. ЖысIэфынущ ди щхьэзакъуэ мылъкум нэхърэ ди мылъку зэхалъхьи нахь дыхуэсакъыу. Гъатхэм е бжьыхьэм лэжьыгъэхэр щызэтрихьэм деж зызэщIыдогъакъуэ. Зыкъомкlэ фи колхозхэм ещхьу.

— Колхозхэм я гугъу пщIымэ, абыхэм я лъэныкъуэкIэ ди деж псалъэмакъ, зэныкъуэкъу куэд щокIуэкI.

— Илъэсипщ I и пэкIэ сэ сыщыIащ Советскэ Союзым. Абы щыгъуэ зэрыслъэгъуам хуэдэу ахэр коллектив ину иджыри зэхэгмэ, зыри зыми имейуэ аращ. Зэгъусэу улэжьэн щхьэкIэ дэ къызэдгъэпэща кооперативыр (КЮМА-р) нэхъыфIу си гугъэщ. Франциеми щыIащ мэкъумэш кооперативхэр, ауэ зэман зыкъом докIри абыхэм я нэхъыбапIэр концерным хуокIуэхэр, мэкъумэшыщIэр сыт и лъэныкъуэкIи бюрократическэ аппаратым и унафэм щIэту. ЩIым и гугъу пщIымэ, сэ сызэреплъымкIэ, ар щхьэзакъуэ мылъкуу гуэшыжыным епIэщIэкIын хуейкъым. Хэт ар зезыхьэнур, мэкъумэшыщIэр жьы хъурэ и бынхэр абы и лъэужьым ирикIуэну хуэмеймэ? ЩIыр ящэжын хуей хъунущ, апхуэдэу щыщыткIэ ар зэрысондэджэр хьэпшыпым хуэкIуэнущ. Сэ быдэу си фIэщ зэрыхъумэIэ, щIыр зэрылажьэ Iэмэпсымэу щытын хуейщ ар зезыхьэм дежкIэ. ЗыIэщIэлъын хуейри ипэжыпIэкIэ ар зыхуей хуэзэу зезыхьэнурщ. Сэ сщIэркъым си къуэм си щIыр имыутIыпщынуми. Уеблэмэ нэхъыщхьэр ахъшэркъым, атIэ дызыгъэзха ди щIым гудзакъэ хуиIэнырщ.

— Абы щыгъуэм мынэхъыфIу пIэрэ щIыр иджыпсту пшэжу къалэм бгъэзэжыныр?

— Хьэуэ, нэхъыфIкъым. Сэ къызэрысфIэщIымкIэ, щIыр умыутIыпщмэщ унагъуэ насып кэрэ арэзынгъэрэ щызыхэпщIэнур. Си гугъэщ фи мэкъумэшыщIэ куэдри Iуэхум зэреплъыр апхуэдэу, ахэр мэкъумэшыщIэ нэсу щыт нэужькIэ.

ХРЕКОВ Виктор,
ТАСС-м и корр.
Лимож—Париж.

Илъэс пщыкIущ хъуауэ Нарткъалэ дэт «Телеавтоматика» заводым щолажьэ слесарь - зэпкърылъхьакIуэхэм я бригадир Гъащтэ Хуэмей. Гупым и схуIэIэныгъэхэр куэдкIэ и фIыщIэщ бригадир IэкIуэлъакIуэм. Хуэмей и сурэтыр районым и ЩIыхь пхъэбгъуэм илъщ.

Тезыхар ЩОМАХУЭ Владимирщ.

Си анэбзэ, си адыгэбзэ

ПЩІЭ НЭС ХУЭЩІЫН ХУЕЙЩ

Ижьрей зэманым лэжьыгъэшхуэ йокІуэкІ бзэм и Іуэхур къэІэтыным теухуауэ. А псоми ущыкІуэцІрыплъкІэ уи фІэщ мэхъу ди ужь итхэм дэ нэхърэ нэхъыфІу бзэр зэращІэнум. Къапщтэмэ, хэпщІыкІыу ефІэкІуащ, ауэ иджыри арэзы укъыщІыркъым, дэ псоми фІыуэ тлъагъу «Ленин гъуэгу» газетым и бзэм. Ди жагъуэ зэрыхъущи, абы тридзэ тхыгъэхэм нэмыкъыфІэнэу, гум кьедзакъэу иджыри псалъэ куэд кыхощ адыгэбзэкІэ хуиту зэпхъуэкІ хъуну.

Редакцэм щылажьэхэм фи фІэщ фщІы адыгэбзэкІэ къыдэкІ газет закъуэм набдзэгубдзапльэу дызэрыкІэлъыплъыр, ар ефІакІуэм дызэрыгуфІэр, абы ехъулІэныгъэ иІэмэ дызэригуапэр.

Бзэр дяпэкІэ кыхэтщІэхъуэ щІэблэщІэм яцыгъупщэжынукъым жыпІэнур? Нобэ псоми къагурыІуауэ щытын хуейщ ар хрущевскэ—сусловскэ унафэу зэрыщытар икІи лъэпкъ зыхъумэ унафэ. Хэт ищІэн япэми хуэдэу зы лъэпкъ закъуэ фІэкІа щимыгъэІэжыну зигу изылъхьэн кыхэхъункІынкІэ хъунщ. Нэгъуэщ Іу жыпІэмэ, ди газетыр хуэлэжьэн хуейщ, махуэ къэси и нэІэ тригъэтыпхъэщ ди бзэм лъэпкъым дежкІэ мыхьэнэшхуэ зэриІэм.

Куэдрэ зэхыбох бзэр зэбгъэщІэнумэ, хэт зэран къыпхуэхъур, ар адэ-анэхэм я Іуэхущ я сабийхэм бзэр ящІэнуми, ямышІэнуми жалэу. Пэжщ, адэ-анэхэм куэд яхуэзэфІэкІынущ, ауэ абы хуэдэу чэнжу а Іуэхугъуэм уегупсыс хъунукъым.

Зи бзэм тхьэмыщкІагъэ къызылъхьысар адыгэм и закъуэкъым, атІэ ар псоми ялъэІэсащ Украинэ лъэпкъышхуэм къыщыщІэдзауэ лъэпкъ цІыкІу дыдэхэм нэсыху. АтІэ а псоми я адэ-анэхэр дауэ къуаншэу зэрыжыпІэнур? Нобэ псоми къагурыІуауэ щытын хуейщ ар хрущевскэ—сусловскэ унафэу зэрыщытар икІи лъэпкъ псори урыс лъэпкъышхуэм хэгъэшыпсыхьыжын мурад фІейр зэрыщыІар. Адэ-анэхэм сыт хуэдизкІэ бзэр фІыуэ ямылъагъуу щытми, бзэр гъащІэм къыщамыгъэсэбэпмэ, ди бзэр хэмыхьэу Іуэху псори зэфІэкІмэ, еджапІэр къэбухауэ тхылъ къуатмэ, еджапІэ нэхъыщхьэм ущІэтІысхьэфмэ, къэбухыфмэ, утыкушхуэ укъыщІримыпсалъэмэ — а бзэр лей хуэдэу мэхъу. Мис аращ бзэм и кІуэдыжьпІэм и щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэу щытыр. Мы зи гугъу сшІахэр къыумылъытэмэ, бзэм и пщІэр къэІэта, ар хъума хъунукъым. Бзэм къэрал унафэ темыщІыхьамэ, къэрал бзэуэ щымытмэ абы зиужьынукъым, уеблэмэ нэхъ къулейсыз хъуну фІэкІ. Аргуэру ди щхьэр къэдвмыгъэзэпщІожу мы Іуэхум кууэ девгъэгупсыс. Пщіэ нэс хуэщІын хуейщ ди бзэм.

НЭГЪУЕЙ Борис,
инженер.

Налщык къалэ.

СИ БЗЭР СИ НАСЫПЩ

ФІыуэ си цІыхугъэ гуэрым, армэм къулыкъу щищІау, и адэ-анэм къахуигъэуэ щыташ мыпхуэдэу: «Ди куэбжэ дыхьэпІэм къыщыщІэдзауэ ди псы ежэх цІыкІу псальэрей м ухуэзышэ лъэс лъагъуэ цІыкІум и сурэт къыспхуевгъэхь», — жери. Мыбдеж шэч лъапкъ къызытепхьэ мыхъунур зыш: щІалэм гурэ-псэкІэ щалъхуа, щапІа щІыпІэр фІыуэ елъагъу.

Зи лъахэр, зи Хэкур фІыуэ зылъагъум дежкІэ къыдалъхуа и бзэри лъапІэщ. Анэдэлъхубзэмрэ Хэкумрэ зэгуэхыпІэ имыІэу зэпхащ.

ИгъащІэкІэ сщымыгъупщэн зы Іуэхугъуэ сигу кьинащ. Ар сэ мазэ 40-м нэблагъэкІэ ГДР-м и щІынальэм ди къэралым къулыкъу хуэсщІэу сыщыІауэ сыкъэщыкІуэжым япэу си адыгэбзэм сызэрыІущІэжыгъарщ. Сэ абы сыхуэзэщІ жыпІэмэ, сыхуэзэщІат, сыхуэпабгъэрт. Икіи, мис, сыхуэзэжащ. Абы щыгъуэ си гум зэуэ къщыщыукъубея псори Іуэтэгъуафіэкъым.

Ар къышхъуар Прохладнэ къалэ станцырщ. Зэманыр нэхъ къулэ къищІа къудейуэ, мафІэгум сыкъызэрелъэу, сэ зэуэ си тхьэкІумэм къиІуащ зыми емыщхь, дунейм бзэуэ тетым нэхърэ нэхъ дахэ си бзэ жыгъуру. ФІэрыщІагъ лъэпкъ хэмылъу жысІэнщи, асыхьэтым си адэ-анэм, къыздалъхуахэм, си ныбжьэгъуфІэм сахуэзэжауэ къысщыхъущ.

...Фыз хэкІуэтаитІ Іуэху къызэрыгуэкІ дыдэ гуэрхэм тепсэлъыхьу арат, ауэ а тІум нэхърэ нэхъ угъурлырэ лъагъугъуафІэрэ щыІэтакъым а дакъикъэм. Фызитым гу зылъэзмыгъэтащэу сабгъэдэтІысхьащи, содаІуэ, содаІуэ... Зэман кІыхькІэ си бзэм сызэрыхуэныкъуар иризгъэкъужыну сыхэтщ, ауэ дэнэт — зызгъэщІырыкъым. Си дежкІэ ар иджыри ямыгъа уэрэдщ, къум жьэражьэм къыщыпІэщІагъэува зэпэзнысщ. Сэ нэхърэ нэхъ насыпыфІэ щыІэу къыщІэкІынтэкъым а дакъикъэм. Зэман куэдкІэ мыпсалъэу щытауэ зэ къэпсалъэжэ щІыху насыпыфІэм сырещхьт.

КУМЫЩ Абдул,
КъулъкъужькІ Ищхъэрэ къуажэ.

ЗЭМАНЫМ ДЭ ДЫКЪЫХИХАЩ

Апхуэдэ къыхуеджэныгъэ иІэу Кировскэ районым щекІуэкІа зэІущІэм хэтащ зауэлІ - интернационалист хэр. Абы кърагъэблэгъащ Афганистаным щызэуауэ щІалэ плІыщІым щІигъу. Ахэр къикІащ Осетие Ищхъэрэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ я къалэхэмрэ къуажэхэмрэ.

ЗэІущІэ гъэщІэгъуэныр къызэІуихащ центральнэ район библиотекэм и унафэщІ Михайленкэ Н. М. Нинэ Михайловнэ жиІащ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ Осетие Ищхъэрэмрэ щыпсэухэм яку куэд щІауэ зэныбжьэгъугъэ зэрыдэлъыр, ахэр зэкъуэшым хуэдэу зэрызэрылъагъур, апхуэдэ зэхущытыкІэр дяпэкІи нэхъри гъэбыдэн зэрыхуейр.

Районым и военнэ комиссар Ломовцев А. М. къызэхуэса зауэлІ - интернационалистхэм гуапэу ехъуэхъури, СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и ЩІыхь грамотэхэмрэ фэеплъ дамыгъэхэмрэ зыхуагъэфэщахэм яритащ. Афганистаным щызэуа зауэлІ-интернационалистхэм я цІэкІэ къэпсэлъащ Музаев А.

«Социалистическая Осетия» газет.

Осетие Ищхъэрэ АССР.

ИОФІАКІУЭ

Московскэ горнэ институтымрэ Къэрэшей-Шэрджэс автономнэ областымрэ зэпыщІэныгъэ быдэ зэхуаІэ хъуащ. Ар кърикІуащ «Іуащхьэмахуэ» бдзапцІэ-дыжьын къыщІэхъыпІэжьу щытам и дежа институтым еджапІэкъэхутакІуэ центр къызэрыщызэригъэпэщам. Абы къыщынэмыщІауэ абдежым щащІащ щІы щІагъым къыщІахым щелэжь фабрикэ, цІэауалъапхъэ мывэхэр къыхэзых цех, механическэ мастерской, нэгъуэщІ промышленнэ предприятэхэр. ЩІэныгъэ-къэхутакІуэ - производственнэ комплексыщхуэм гъэ къэс институтым и студент миным щІигъум практикэ щрагъэкІуэкІынущ.

Горнэ институтым и егъэджакІуэхэмрэ и студентхэмрэ иужьрейуэ ирагъэкІуэкІа къэхутэныгъэр хъерыфІэу къыщІэкІащ. «Іуащхьэмахуэ» еджапІэ-производственнэ базэм и Іэгъуэблагъэм фІамыщІ куэду щІалъу къыщыщІагъэщащ. Къапщтэмэ, фІамыщІу щІылъыр тонн мелуанрэ ныкъуэрэ хъууэ хуагъэфэщащ. Зэкіэ мыбдежым щылажьэр псори зэрыхъур щІыхуи 115-рэ къудейщ. Ауэ гуп мышым мазэ къэс фІамыщІ тонн мин 30 къыщІех. Дяпэкіэ шахтэм зрагъэужьыну къыщІэкІынщ.

«Ленин нур» газет.

Къэрэшей-Шэрджэс автономнэ область.

ЯПЭ НОМЕРЫР КЪЫДЭКІАЩ

Дунейм къытехьащ «Дагъыстан АССР-м и Министрхэм я Советым и «Вестникым» и япэ номерыр. Ар къызэІуех республикэм и Министрхэм я Советым и Председатель Мирзабеков А. М. щІэджыджакІуэхэм зэрызахуигъазэмкІэ. Абы жеІэ: «Дэ дзыхьрэ пщІэрэ зыхуэтщІу дыщыщытынур нэхъыфІу дызэрыщІыхумэщ, правительствэм нлэжь псори щІыхубэм я деж нэсу щытмэщ. Апхуэдэ мурадым хуэгъэпсащ «Вестникри».

Япэ номерым апхуэдэу итщ республикэм и правительствэм нужьрей зэманым кІищта унафэ нэхъ мыхьэнэ зиІэхэр. «Вестникыр» зэпкърыхауэ топсэлъыхь щІыхухэм нэхъыбэу къагъэсэбэп хьэпшыпхэр къызэрыщІагъэкІ щІыкІэм, абы хэлъ ныкъусаныгъэхэм.

«Ягъэувахэр» рубрикэм щІэту «Вестникым» тредзэ республикэм и Іэнатіэ нэхъыщхьэхэм я унафэщІу иужьрей зэманым ягъэувахэм я биографие кІэщІхэр.

«Вестникыр» мазитІ къэс зэ къыдэкІынущ. Ар «Союзпечатым» и киоскхэм щащэ.

«Дагестанская правда» газет.

Дагъыстан АССР.

ЗАУЭЛІ-ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТХЭМ ПАПЩІЭ

Шэшэн-Ингушым щыщхэу Афганистаным щыхэкІуэдэхэм я фэеплъ республикэм и къалащхьэ Грозный щагъувынущ. А фэеплъым и проект ящІу иджыпсту республикэм и архитектор, художник нэхъыфІхэр зэпоуэ. Абы пэмыплъэу фэеплъыр зэрырагъэщІыну ахъшэр зэхуахъэс.

Жилсоцбанкым и счет № 700773-м япэу ахъшэ хэзылъхьахэм щыщщ Мамырыгъэм и Советскэ фондым и республиканскэ отделенэр, «Грозненефть», «Промавтоматика» объединенэхэм, «Грозгипронефтехим», «СевкавНИПИнефть» институтхэм, «Красный молот», «Автоспецоборудование» заводхэм, нэгъуэщІ предприятэхэм, организацэхэм я лэжьакІуэ коллективхэр.

Афганистаным щекІуэкІа зауэм хэкІуэда зауэлІ-интернационалистхэм я фэеплъыр гъэувыным иужьрей зэманым ахъшэ халъхьахэщ: респотребсоюзым сом мини 5, Грозный почтамтым, «Севкавцентрнефтема ш с е р в и сым», «Шэшэн-Ингушагрэпромдорстрой» трестым и ягъэІэпхъуэ механизированнэ колоние № 2-м—сом мин зырыз, автоколоннэ № 1570-м — сом 500.

Грознэм щаухуэну фэеплъым папщІэ псори сом мини 110-рэ зэхуахьэсакІэщ.

«Грозненский рабочий» газет.

Шэшэн-Ингуш АССР.

ПОЛЬШЭМИ ЩЫТЕКІУАЩ

Адыгей къэрал педагогическэ институтым щеджэ Нестеровэ Галинэ дзюдомкІэ студенткэхэм я зэпеуэныгъэм СССР-м и чемпионкэ цыхъуащ. Ди къэралми нэгъуэщІ къэралхэми щекІуэкІа зэхьэзэхуэхэм абы мызэ-мытІэу увыІэфІхэр щиубыдащ.

Мы гъэми Киев СССР-м пашэныгъэр къыщыхьыным теухуауэ зэхьэзэхуэм Нестеровэ Галинэ и зэфІэкІыр аргуэру зэ наІуэ къыщыхъуащ. Ар и хьэлъагъым елъытауэ зыхэта гупым къыщыхэзыгъэщІэфар зы закъуэщ. Галинэ етІуанэ уупІэр иубыдри, дыжьын медаль къыхуагъэфэщащ.

Абы къыкІэлъыкІуэу цІыхубэхэм дзюдомкІэ я зэпеуэныгъэ Польшэм щыІэ Ольштын къалэм щекІуэкІащ. Ар дунейм пашэныгъэр къыщыхьыным теухуауэ щытащ.

Нестеровэ Галинэ и хьэлъагъкІэ зыхэхуа гупым псоми щатекІуэщ, япэ увыІэр иубыдащ икІи абы дыщэ медаль къратащ. Апхуэдэ текІуэныгъэ ин кІихьауэ зэфІэкІ зиІэ хъыджэбзым Адыгейм къигъэзэжащ.

Нестеровэ Галинэ зыгъасэ тренерыр спортым заслуженнэ къыщыхьыным къыщызыгъэлъагъуэ адыгэ щІалэ Кобл Русланщ. Адыгейр а тІуми ирогушхуэ.

«Социалистическэ Адыгей» газет.

Адыгей автономнэ область.

ГРУЗИНСКЭ ССР. Нино Чантурия ямышІэхъуэ зэфІэкІ хъэлэмэт иІэу къыщІэкІащ. Абы и Іэгум малъхъэдисым хуэдэу кІэропщІэ гъущІым къыхэщІыкІа хьэпшып зэмылІэужьыгъуэхэр.

СУРЭТЫМ: хъыджэбз цІыкІум и зэфІэкІыр егъэлъагъуэ. (ТАСС).

● ЩЭБЭТЫМ ● ТХЬЭМАХУЭМ

Зыгъэпсэхугъуэ махуэхэм

Щэбэтым. Сабийхэми балигъхэми папщІэ видеопрограммэхэр — Ухуакіуэхэм культурэмкІэ я унэм кино щагъэлъагъуэ и нэшым. Сыхьэти 10-м къыщыщІэдзауэ сыхьэт 22-м нэс.

«Ди тхьдэм телъ бжьыгъэ ІэпапІэхэр»» зыфІаща псалъэмакъым фыкърагъэблагъэ — «Налшык» курортым Культурэмкіэ и унэм. Сыхьэт 19-м.

«Литературнэ ленинианэ». В. И. Лениныр къызэралъхурэ илъэси 120-рэ щрикъум прихьэлІэу къызэрагъэпэща тхылъ выставкэ. Сыхьэт 14-м.

«Спальный вагон» художественнэ фильмыр — «Налшык» курортым Культурэмкіэ и унэм. Сыхьэт 16-м.

«Утыкум зевгъэубгъу». Зызыгъэпсэхухэм папщІэ щыхьэщІэ — «Налшык» курортым Культурэмкіэ и унэм. Сыхьэт 20-м.

Тхьэмахуэм. Хабзэ хъуауэ адэ-анэхэм тхьэмахуэм ирагъэкІуэкІ зэІущІэхэр — Ухуакіуэхэм культурэмкІэ я унэм и хьэщІэщым. Сыхьэти 10-м.

«Хабзэр гъэсэныгъэ псом я щхьэщ». Гъэсэныгъэм теухуа псалъэмакъ — «Налшык» курортым Культурэмкіэ и унэм. Сыхьэт 16-м.

Джэгукіэ зэмылІэужьыгъуэхэм, кином дихьэх ныбжьыщІэхэм я «Затейник» клубым екІуалІэхэм папщІэ «Волшебное наследство» художественнэ фильмыр. — Ухуакіуэхэм культурэмкІэ я унэм. Сыхьэт 15-м.

СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ.

Щэбэтым. «Іуащхьэмахуэ» зыфІаща саугъэтыр къэхьыным теухуауэ бгы-лыжэ спортымкІэ Международнэ зэхьэзэхуэхэр. Зэхьэзэхуэм хэтщ нэхъ спортсмен лъэрызехьэу дунейм тетыр — Терскол поселкэм. Сыхьэти 10-м.

Къэбэрдей - Балъкъэрым футболымкІэ и кубокыр къэхьыным теухуа зэхьэзэхуэхэр: «Спартак» Майкъ.)—«Цветмет» (Тырныауз къ.) — Май къалэм и стадионым. Сыхьэт 14-м; «Шэшыкъ къ.) — Шэджэм ЕтІуанэ Культурэмкіэ и унэм. Сыхьэт 19-м.

«Литературнэ ленинианэ». В. И. Ленинырэ къызэралъхурэ илъэси 120-рэ щрикъум прихьэлІэу къызэрагъэпэща тхылъ выставкэ. Сыхьэт 14-м.

«Спальный вагон» художественнэ фильмыр — «Налшык» курортым Культурэмкіэ и унэм. Сыхьэт 16-м.

«Утыкум зевгъэубгъу». Зызыгъэпсэхухэм папщІэ щыхьэщІэ — «Налшык» курортым Культурэмкіэ и унэм. Сыхьэт 20-м.

Тхьэмахуэм. Хабзэ хъуауэ адэ-анэхэм тхьэмахуэм ирагъэкІуэкІ зэІущІэхэр — Ухуакіуэхэм культурэмкІэ я унэм и хьэщІэщым. Сыхьэти 10-м.

«Хабзэр гъэсэныгъэ псом я щхьэщ». Гъэсэныгъэм теухуа псалъэмакъ — «Налшык» курортым Культурэмкіэ и унэм. Сыхьэт 16-м.

Джэгукіэ зэмылІэужьыгъуэхэм, кином дихьэх ныбжьыщІэхэм я «Затейник» клубым екІуалІэхэм папщІэ «Волшебное наследство» художественнэ фильмыр. — Ухуакіуэхэм культурэмкІэ я унэм. Сыхьэт 15-м.

СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ.

Щэбэтым. «Іуащхьэмахуэ» зыфІаща саугъэтыр къэхьыным теухуауэ бгы-лыжэ спортымкІэ Международнэ зэхьэзэхуэхэр. Зэхьэзэхуэм хэтщ нэхъ спортсмен лъэрызехьэу дунейм тетыр — Терскол поселкэм. Сыхьэти 10-м.

Къэбэрдей - Балъкъэрым футболымкІэ и кубокыр къэхьыным теухуа зэхьэзэхуэхэр: «Спартак» (Прохладнэ къ.) — «Шагъдий» (Плановскэ къуэ.) — Прохладнэ къалэм и стадионым. Сыхьэт 14-м.

Къэбэрдей - Балъкъэрым вольнэ бэнэкІэмкІэ пашэныгъэр къыщыхьыным теухуауэ профтехучилищэхэм я спартакиадэм хыхьэ зэхьэзэхуэхэр — «Трудовые резервы» спорт обществэм физкультурэмкІэ и унэм. Сыхьэти 10-м.

Къэбэрдей - Балъкъэрым футболымкІэ и кубокыр къэхьыным теухуа зэхьэзэхуэхэр: «Эталон» (Баксан къ.) — «Нарт» (Нартан къуэ.) — Нартан къуажэм и стадионым. Сыхьэт 14-м; «Спартак» (Прохладнэ къ.) — «Шагъдий» (Плановскэ къуэ.) — Прохладнэ къалэм и стадионым. Сыхьэт 14-м.

САБИЙХЭМ ПАПЩІЭ

Прохладнэ къалэм и дэрбзэрхэм гулъытэ ин хуащІ сабийхэм папщІэ щыгъынхэр дыным, абыхэм я фІагъыр къэІэтыным. Абы къыхэкІыуи фабрикэм и продукцэр зэи тыкуэнхэм щызэтрихьэу къыщІэнэжыркъым.

Предприятэр мы гъэм и япэ мазищым хъарзынэу лэжьащ. Цыхухэм куэду къагъэсэбэп хьэпшыпу сом мелуани 3-рэ мин 760-рэ и уасэ щыгъынщ. Ар планым процент 7-кІэ щІегъу.

Мы гъэм я лэжьыгъэр зэрырагъэфІэкІуам и щыхьэтщ гъэ блэкІам елъытауэ цыхухэм куэду къагъэсэбэп хьэпшыпу кварталым къыщІагъэкІам процент 8,3-кІэ зарыхагъэхъуар

Хьэпшыпу кьата псоми яцыпу сом мелуани 3-рэ мин 211-рэ и уасэр сабий цыгъынщ. Ар планым процент 7-кІэ щІегъу.

БОЛГАРИЕМ КІУАЩ

Ди республикэм щыІэ кооперативхэм я лэжьакІуэ гупышхуэ Болгарием кІуащ зыщагъэпсэхуну, зыщагъэхъужыну. Абыхэм яхэтщ сантехникхэр, пщафІэхэр, дакІуэхэр. Тещджыз ФІыцІэ Іуфэм Іут «Солнечный бе-

Ищем работу? Звоните!
Ищем работников? Звоните!
Ищем партнеров? Звоните!
Ищем клиентов? Звоните!
Ищем друзей? Звоните!
Ищем врагов? Звоните!
Ищем любовь? Звоните!
Ищем ненависть? Звоните!
Ищем деньги? Звоните!
Ищем бедность? Звоните!
Ищем счастье? Звоните!
Ищем несчастье? Звоните!
Ищем жизнь? Звоните!
Ищем смерть? Звоните!
Ищем Бога? Звоните!
Ищем дьявола? Звоните!
Ищем ад? Звоните!
Ищем рай? Звоните!
Ищем ответы? Звоните!
Ищем вопросы? Звоните!
Ищем начало? Звоните!
Ищем конец? Звоните!
Ищем середину? Звоните!
Ищем всё? Звоните!
Ищем ничего? Звоните!
Ищем что-то? Звоните!
Ищем кого-то? Звоните!
Ищем где-то? Звоните!
Ищем когда-то? Звоните!
Ищем как-то? Звоните!
Ищем почему-то? Звоните!
Ищем зачем-то

Куэдым я гугъэщ илъэсыщIэ псейхэр зэрагъэщIэращIэ хьэпшыпхэр къыщыщIагъэкIыр илъэсыщIэр къэблэгъа нэужьу. «Севкавэлектромаш» объединенэм щIыхухэм къагъэсэбэп хьэпшыпхэр щащI и цехым и участкэм апхуэдэ Iэмэпсымэхэр илъэс пэом къыщIегъэкI.

СУРЭТЫМ: предприятэм и лэжьакIуэ пашэхэу Шутовэ Галинэрэ ГъукIакъуэ Анетэрэ фIагъыр къапщытэ.

Тезыхар ФАИТЕЛЕВИЧ Павелщ.

САБИЙХЭМ ПАПЩIЭ

Прохладнэ къалэм и дэрбэрхэм гулъытэ ин хуащI сабийхэм папщIэ щыгъынхэр дыным, абыхэм я фIагъыр къэIэтыным, Абы къыхэкIыуи фабрикэм и продукцэр зэи тыкуэнхэм щызэтрихьэу къышIэнэжыркъым.

Предприятэр мы гъэм и япэ мазищым хъарзынэу лэжьащ. ЩIыхухэм куэду къагъэсэбэп хьэпшыпу сом мелуани 3-рэ мин 760-рэ и уасэ кытащ.

Мы гъэм я лэжьыгъэр зэрырагъэфIэкIуам и щыхьэтщ гъэ блэкIам елытауэ щIыхухэм куэду къагъэсэбэп хьэпшыпу кварталым къыщIагъэкIам проценти 8,3-кIэ зэрыхагъэхъуар

Хьэпшыпу къата псоми ящыщу сом мелуани 3-рэ мин 211-рэ и уасэр сабий щыгъынщ. Ар планым проценти 7-кIэ щIегъу.

Тхылъыщ Iэ ятеухуауэ

Депутатхэм

Москва «Внешторгиздат» тхылъ тедзапIэм къыщыдэкIащ «СССР-м и цIыхубз депутатхэр» тхылъыр. Абы итщ къэрал властым и орган нэхъыщхьэм хэтыну цIыхубэм хиха псоми я биографиер. Ахэр союзнэ, автономнэ республикэхэм, крайхэм, областхэм, автономнэ округхэм, Москва, Ленинград я лIыкIуэхэрщ. Тхылъым, къапщтэмэ, итщ Къбэрдей-Балъкъэрым щыщу СССР-м и цIыхубз депутатхэм я биографиехэри.

БОЛГАРИЕМ КIУАЩ

Ди республикэм щыIэ кооперативхэм я лэжьакIуэ гупышхуэ Болгарием кIуащ зыщагъэпсэхуну, зыщагъэхъужыну. Абыхэм яхэтщ сантехникхэр, пщафIэхэр, дакIуэхэр. Тенджыз фIыцIэ Iуфэм Iут «Солнечный берег» курорт цIэрыIуэм зыщызыгъэпсэхуну адэ-анэхэм я сабийхэр ящIыгъущ. Пуду, пщIэ щIамыту абыхэм путевкахэр кыхудахащ «ФатIимэ», «Погребок», «Сантехник», «Горянка», нэгъуэщI кооперативхэм я пэщIэдзэ профсоюз организацэхэу кооперативхэм я лэжьакIуэхэм я профсоюзым и обкомыщIэм хыхьэхэм.

Редакторыр МЭЗЫХЬЭ Борисщ.

Апрелым и 15

Япэ программэ. 8.00 — спортыр псоми папщIэ. 8.15 — ритмическэ гимнастикэ. 8.45 — «Спортлото»-м и тираж. 9.00— «Пщэдджыжьым нэхъ пасэу». 10.00 — «Хэкум кулыкъу хуащIэ». 11.00 — «Пщэдджыжь пощт». 11.30 — «Вокруг света». 12.30 — узыншагъэ. 13.15 — «Архив смерти». Художественнэ фильм. Етхуанэ серие. 14.45 — педагогикэр псоми папщIэ. 15.45 — «Къуажэм зы сыхьэткIэ». 17.00 — таурыхъым и дунейм. «Сказка про влюбленного маляра». 18.30 — гущIэгъум и тхьэмахуэ. 19.00 — мультфильм. 19.15 — «Семогонщики». Художественнэ фильм. 19.35 — «Разорванный круг». Художественнэ фильм. 21.00 — Зэман. ХъыбарыщIэхэмкIэ телевизионнэ службэ. 21.30 — «Уахътыншагъэм теухуа гупсысэхэр». 21.45 — «Чайковскэм и романси 100». 22.05 — футболым теухуауэ. 22.35 — джазым теухуауэ. 23.25 — ВЛКСМ-м и XXI съездым и дневник.

ЕтIуанэ программэ. 8.00 — зарядкэ фщIыну фыуэ! 8.15 — документальнэ фильм. 8.30 — мультфильм. 8.45 — «Мы жили по соседству». Художественнэ фильм. 10.00 — документальнэ фильм. 10.30 — союзнэ республикэхэм я студентхэм я фильмхэр. «Бьют— беги...». 12.00 — коллаж (реклама, информацэ, хъыбарыщIэ). 12.05 — режиссер Л. Крист и фильмхэр. 12.55 — концерт. 13.30 — баскетбол. 14.30 — «Советская Россия». 15.00 — «Планета». 18.00 — музыкальнэ канал. 20.00 — нэхъыбэфI фыкъикI, цIыкIухэ! 20.15 — документальнэ фильм. 20.25 — гандбол. 21.00 — Зэман. Хъыбарыщ Iэхэмкlэ телевизионнэ службэ. 21.30 — «Даниил—князь Голицкий. Историческэ фильм. 23.05—стIолыщхьэ теннис.

ДИ ХЭЩIАПIЭР: 360000, Налшык къалэ, Лениным и цIыкIэ щыIэ уэрам, 5, епIанэ къат.

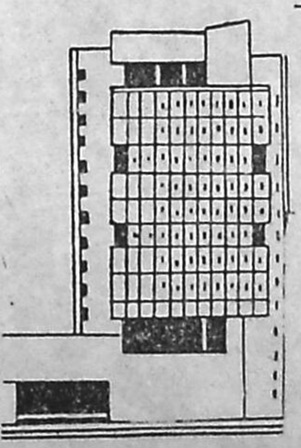

ТЕЛЕФОНХЭР:

редакторым — 2-21-64,
приемнэм — 2-22-89,
редакторым и заместителхэм — 2-21-86, — 2-22-84,
ответственнэ секретарым — 2-22-82,
секретариатым — 2-21-89, — 2-85-48.

ОТДЕЛХЭР:

парт лэжьыгъэмкIэ — 2-22-68, — 2-22-80,
идеологиемкIэ — 2-22-85, — 2-80-53,
экономикэмкIэ — 2-57-5м, — 2-22-86,
хъыбарыщIэхэмкIэ — 2-63-64,
письмохэмкIэ — 2-6.. 31,
зэдэгущIыгъэхэм — 2-85-36,
спортхэм — 2-85-78,
корректорхэм — 2-80-27,
газет цехым — 2-35-60.

КПСС-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и издательствэ

Ч 00594 Заказ № 3285

Гуэгуэным псы иригъэхъуауэ Быцэ щежьэжым, абы кIэлъыдэжащ гъунэгъу къэхъуа фызыр.

— А, си псэ тIэкIу, къэувыIэт зы дакъикъэкIэ. Зыгуэр уэстыжынущ, — фызыр нэхъ хуабжьу зищIауэ, Быцэ хуэкIуэрт. «Естагъкъым, сыт къызитыжынур? Хьэсэнбийхэ я гъуэгъущ, абы и гугъу къысхуищIыну арауэ пIэрэ? Сыкьигъэпсалъэрэ, си дэлъхухэм зыгуэр яжриIэжым... ИтIанэ псори къутэжащ...».

— ТIэкIуи сыкъэгуващ, — Быцэ Iэплэ иришэкIыурэ, абы и гупсысэхэр зэпиудащ фызым. — Насыпыр алыхьым зритын, си хьиджэбэ цIыкIу, мыр Хьэсэнбий къунтыжащ, — хуишиящ абы Быцэ Хьэсэнбий иритауэ щыта чысэр.

— Мыр сыт? Мыр щхьэ къысхунгъэхьыжа? — щтауэ еупщIащ ар фызым. «Зыгуэркъэ игу къызэбгъауэ пIэрэ? Щыхуэмеижым дежщ мыпхуэдэу щратыж хабзэр» — чысэр къезытыжам зыри жримыIэу игукIэ зригъэзахуэрт Быцэ.

— ЖысIэр уи фIэщ хъуи щхьэкIэщ мыр къыщIызитар. Хьэсэнбий къэкIуэну хущIыхьэркъым. Сэрат нэхъ Iэгъуэблагъэу щыIэри, сыкьигъэкIуащ. Ищыхьэщхьэпшалэр зэрызэхэуэу фи дежкIэ щууэ блэкIынущ. Уэ къыпэплъэнущ.

— Хъунщ. Чысэр сэ къызэрызгъэнэжыр жеIэж. Ныдэсхьыжынщ. Быцэ гуэгуныр къищтэри я деж кIуэжащ. КIыхь къыщыхъуауэ махуар хуэгъэкIуэжыртэкъым, и Iэр Iуэхуми хьхьэртэкъым. Абы гурыфIыгъуэу иIэр и дэлъхухитIыр ныщхьэбэ къызэрыгувэнурт.

Ищыхьэщхьэ хуегъэзэкI зэрыхъуу, Быцэ дунейм ехыжа и анэм къыхуигъэна бохъшэр мастэхэри зэрыхэлъу, лэныстэр, нобэ къыхуахьижа чысэр зэгъусэ ящIиц, и бгъэм дилъхьэри, щтэIэщтаблэу зиплъыхьурэ дэкIащ.

— МыдэкIэ. МыдэкIэ къакIуэ, къеджащ абы хуэму, шым тесу кIыфIым хэт Хьэсэнбий. Лъэрыгъ лъэныкъуэм и лъакъуэр ирихиц, абы Быцэ иригъэувэщ, езым зыкъригъэлэлэхиц, и пищащэм и бэлгущIитIыр и убыдри и шыплIэм дигъэтIысхьащ. ЩIакIуэ фIыщIэр зэрашэкIри ахэр кIыфIым хэкIуэдэжащ, кIуэ пэтми нэхъ дэгу зэхэпх шы лъэмакъым и джэпэджэжыр къызэранэкIри.

И бгъэм Быцэ щIэгъэкIэрэхъуауэ, шым и лъэмакъым зыдишIу «Быцэ, Быцэ!» жиIэу и гур къилъэту, гуфIэу, и шым ельэдэкъауэу Хьэсэнбий кIуэрт. Нэхущ дахэ хъуауэ ахэр къыщыувыIащ пэу гуэрым деж. И шыгумкIэ тIэкIу кIуатэмэ, къуэ нэфыжь иIэт, сэмэгурабгъумкIэ уэрэдус лIыжьым ещхьу, и макъыр икIауэ икIи емыну къуршыпс уэрыр къыщыушэрт. ЩIакIуэ фIыщIэм зытезыгъэкIуриауэ щылъ ныбжьыщIитIым, гущэм щхьэщысу усэ анэм ещхьу, жьыбгъэм гуапэу уэрэдыр кхахуришырт, жыг къудамэхэр и шыкIэпшынэу. Абыхэм ежьурт тхьэгъэлэджхэри. КъэкIыгъэхэм, псэущхьэхэм Хьэсэнбийрэ Быцэрэ я хьэгъуэлIыгъуэр зэхаублауэ къыщцыхьурт.

Жейр къытеуа щхьэкIэ «И дэлъхухэр кIыскIэлъыщIэпхъуэм» — жиIэу гузавэу, Хьэсэнбий зиIыгьт. И дарий бостей хужьыр щIакIуэ фIыщIэм къытелыдыкIыу, и Iэ щабэхэр Хьэсэнбий и Iэгум илъу, Быцэ Iурихауэ жейрт.

Къулыкъушхуэ хъуху Хьэсэнбий абы къыщхьэщыкIакъым. Быцэ зиукъуэдийуэ и нэр къызэтриха иэужь, Хьэсэнбий и пащIэкIэм щIегуфIыкIащ:

— Мэ,—зыхуигъэзащ абы Хьэсэнбий. и жыпым кърихахэр хуишийурэ, — гуэнщэрыкъ схуэбгынумэ, мыр уи лэныстэщ, ар ирибдыкынумэ, мыр уи мастэщ, мы кIэнхэми... ди къуэр ириджэгунщ. Щыс. Сэ иджыпсту сыкъэкIуэжынщ. — Хьэсэнбий Быцэ и куэщIым удз гъэгъа цIыкIуищ-плIы иридзэри Iукlащ.

— Зэтепlэ уи жьэр, нанэншэ, — и напэр Iэгукlэ зыприхулыкIыурэ текIиери, и шыпхъум и псалъэр Iэпиудащ Хьэжмурат. — Тхьэр пхуэзгъэщIащ абы и махуэр къыпхуэзмыгъакIуэмэ. Сэло, ди напэ техын уи пщэ кьина уэ?

И дэлъхухэм къахуэмытэджу гъыуэ Быцэ щыст.

— Сыт ущIэпыхьэр? — жиIащ и шыпхъум Хьэжмурат. — Ди напэр зэрытодмыгъэхар уигу къеуэу ара?

Быцэ нэхъ инкIэ зэщIэджэ фIэкIа абы жэуап иритакъым. Тэлайкlэ, апхуэдэу щыса нэужь и дэлъхухитIым нэбгырэкIэ яхуеплъэкIащ. Итlанэ тIэкIу захуригъэзэкIри елъэIуащ.

— Алыхьым... алыхьым щхьэкIэ... Зыгуэркlэ сынывгъэлъэIунущи... Ди анэ лIам и хьэтыркlэ къысхуэфщIэ, — абы жиIэнур къахуэмыщIэу зэкъуэшитIыр зэплъыжащ, — алыхьым щхьэкIэ си закъуэу сывгъакIуи, зэ закъуэ и хьэдэм сыIувгъэплъэж.

— Гъакlуэ-тIэ,—лъэIуащ Хьэмид и шыпхъур фIэпсэкIуэд хъури. — Сыт кIуэкIи-мыкIуэкIи? Зыхуэкlуэр хьэдэщ. Къэкlуэжынщ, игу зэшыху пыхьэнщи...

Быцэ къэтэджри, чэфым, ещхьу ещIэу уэхым дыхьащ. И дэлъхухитIыр, Хьэсэнбий и Iэщэ-фащэр зэпалъхьу, зыбжанэрэ щысащ. Яшхэр Iукlуэтати, къашэжри я гъунэгъуу щалъхьащ. Я шыпхъур къэкlуэжыркъым.

— Хьэдэр егъэпэри мы-бы. Кlуэт Хьэмид, плъэт. Гъыурэ мэхами тщIэркъым.

Абы псалъэ нимыдзыжу къэтэджри, Хьэмид уэхымкIэ дыхьащ. Нэхъыжьыр ириджащ. Хьэжмурат зылъэзыльэурэ уэхым щыдыхьам, Хьэмид игъэзэжауэ и щхьэр къыхуэмыIэту нэщхъейуэ Хьэсэнбийрэ Быцэрэ я хьэдэм щхьэщытт. Быцэ и гущхьэм жыр лэныстэр хэлъу, гуузэщIу щылъ Хьэсэнбий богурылът, абы и пщэм и Iитlыр епэкIауэ. Хьэжмурат зы псалъэи жимыIэу, и жагъуэ хъуарэ къэгубжьарэ къыпхуэмышIэу, щыму зыкъомрэ абыхэм епlащ.

— Нэжэсщ. УкIытэ иIэкъым. Абы фIэкIа пщIэрэ щIыхьрэ къыскуэзымыщIар фIыуэ илъагъум и гъунэгъуу сэри щIэслъхьэнкъым. Игъащ Iэкlэ зэлъэмыIэсыи хуэдэу зэпэщIэсхынщ. ЩIакIуэм тедгъэлъхьи, псым зэпрыдгъэх, — Хьэмид зыри жимыIэу нэщхъейуэ щIакIуэр къихьри иубгъуащ. Быцэ и хьэдэр абы кIуэцIылIу псым зэпраxри, адрыщIкIэ, Хьэсэнбий и хьэдэр — мыдрей псы Iуфэм щыщIалъхьащ. Я кхъащхьэр хэмыгъуэщэжын папщIэ, дзэл къудамитI паупщIри, кхъащхьэдэсэу хэтIащ.

Зы гъэм нэхърэ къыкIэлъыкIуэм нэхъ ин, нэхъ дахэ хъуурэ ахэр хэхъуащ. Хэхъуэхукlэ зызыхуашиим, псы щыгум я къудамэхэр щызэрубыдурэ, абыхэм зызэрашэкIащ. ЗызэрашэкIащ, фIы дыдэу зэрылъагъу цIыхухэм гуапэу зызэрашэкIым ещхьу. А дэлIитIым, паупщIми къыдожыкри, зызэрашэкIыж, ахэр зыми хузэкIэрычыркъым.

Лъагъуныгъэр зэи жьы зэрымыхъум и щыхьэту, ар щIалэ къэхъухэм я гум щIэрыщIэу къызэрыщыушыжым ещхьу, зэман Iэджэ щIауэ а дэлIитIыр зэрыIыгъщ, илъэс кьэс гъатхэщIэм къыдощIэрэщIэж, цIыхухэр лъагъуныгъэр зэрымыкIуэщIым ещхьу, уэрэдыр кIришу: къуршыпсыр къабзэу жэбзауэ сыт щыгъуи абыхэм я лъабжьэм щIож.